

Møte tirsdag den 15. november kl. 10

President: C a r l I . H a g e n

D a g s o r d e n (nr. 11):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om godtgjørelser for stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer
(Innst. S. nr. 20 (2005-2006))
2. Debatt om utenriksministerens redegjørelse om Norges engasjement i Afghanistan og Irak
(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 9. november 2005)
3. Debatt om forsvarsministerens redegjørelse om fremtidig innretning av norske militære styrkebidrag i Afghanistan og Irak
(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 9. november 2005)
4. Referat

Presidenten: Representantene Eva M. *Nielsen*, Torbjørn *Hansen*, Torny *Pedersen*, Ivar *Kristiansen*, Thore A. *Nistad* og Bård *Hoksrud*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Linda Cathrine *Hofstad*, har tatt sete.

Statsråd Anne-Grete *Strøm-Erichsen* overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

S a k n r . 1

Innstilling fra Stortingets presidentskap om godtgjørelser for stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer (Innst. S. nr. 20 (2005-2006))

Stortingspresident Thorbjørn Jagland [10:02:50]: Stortinget har gitt en lønnskommissjon i oppgave å fastsette den årlige godtgjørelsen til stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer. Kommisjonen skal fastsette den samme godtgjørelsen til alle stortingsrepresentantene, og den skal fastsette en høyere godtgjørelse til statsministeren enn til de øvrige regjeringsmedlemmene. Kommisjonens vurdering og fastsettelse skjer på fritt grunnlag. Godtgjørelsen fastsettes enten til bestemte kronebeløp eller i forhold til andre satser eller beløp. Jeg refererer nå fra mandatet som er gitt for denne kommisjonen.

Når Stortinget har ønsket at en uavhengig lønnskommissjon skal fastsette stortingsrepresentantenes og statsrådenes godtgjørelse og lønn og ikke Stortinget selv, vil det være unaturlig om Stortinget skulle velge å endre eller se bort fra lønnskommissjonens anbefalinger, selv om det selvfølgelig er vi som til sjuende og sist er nødt til å vedta det som de legger fram. Presidentskapet vil imidlertid ta initiativ til at det gis regler om at lønnskommissjonen skal begrunne sine beslutninger.

Med dette anbefaler jeg Stortinget å samtykke i Presidentskapets flertallsinnstilling, Innst. S. nr. 20.

Olav Gunnar Ballo (SV) [10:04:10]: Lønnskommissjonen ble nedsatt i 1996. Et stort sett samlet storting støttet etableringen, bortsett fra SV, som den gang argumenterte imot.

SV har siden respektert at det har vært nedsatt en lønnskommissjon, men har hele tiden tatt til orde for at Stortinget, som skal avgjøre representantenes godtgjørelser og statsrådenes og statsministerens lønn, må ta endelig stilling. Det betyr at man ikke uten diskusjon bare kan akseptere lønnskommissjonens innstilling, men er nødt til å ta stilling til om man finner innstillingen fornuftig. Det vi har sett nå gjennom mange år, helt fra lønnskommissjonen ble nedsatt, er en utvikling av godtgjørelsen for stortingsrepresentanter som som regel har ligget over den alminnelige lønnsutviklingen i samfunnet. Det har riktignok vært to år, i 1999 og 2003, der lønnskommissjonen ikke har foreslått økning i godtgjørelse og lønn, men ellers har hovedregelen vært at man har hatt en lønnsutvikling for stortingsrepresentantene over det som har vært vanlig for folk flest. SV mener at dette er en uheldig utvikling. Det gjør at man helt naturlig får fokusert på godtgjørelsen for stortingsrepresentantene i det offentlige rom, man får en debatt i media, og man får et engasjement i befolkningen. Jeg registrerer at det både blant stortingsrepresentantene og blant andre politikere til dels har vært brukt ganske krasse uttrykk i forbindelse med den debatten. Man har ment at dette er noe som stortingspolitikere ikke skal legge seg bort i, man har ment at det er uttrykk for såkalt populisme at man har avvikende standpunkt, og man har i det hele tatt uttrykt at denne typen debatt i minst mulig grad burde finne sted. Det mener naturligvis SV er uheldig. Er det noe man skal tilrettelegge for i stortingssalen, er det jo nettopp åpne debatter. Det må altså være sånn at stortingsrepresentanter som endelig skal vedta godtgjørelsen, må kunne stå opp og forsvare de vedtak man faktisk gjør.

Det som SV i år foreslår, er at godtgjørelsen for stortingsrepresentantene skal følge den alminnelige lønnsutviklingen, og den har siste år vært 3 1/4 pst., for å være nøyaktig. Man forventer at den omtrent vil ligge på det nivået også for kommende år.

Vi mener også, helt i tråd med Soria Moria-erklæringen, at man ikke skal stimulere til en generell lønnsutvikling i samfunnet der forskjellen mellom høyinntektsgrupper og dem som tjener mindre, bare blir større. Men det lønnskommissjonen her foreslår, medfører jo nettopp den typen utvikling. Man foreslår altså en økning for statsministeren på 4,8 pst., for øvrige statsråder på 4,4 pst. og for Stortingets representanter på 3,9 pst. Med den type utvikling over tid – hvis Stortinget ikke legger føringer som hindrer det – betyr det bare at lønnsutviklingen for oss som folkevalgte og for Regjeringens medlemmer tilsier en stadig større forskjell i forhold til den alminnelige lønnsutviklingen.

Dette er det naturligvis fullt mulig for Stortinget å gjøre noe med, ved å legge føringer for lønnskommissjonens mandat som hindrer en slik utvikling. Derfor fremmer også SV i salen i dag et forslag som nettopp vil kunne bidra til det. Det hadde vært naturlig at det forslaget hadde

vunnet tilslutning nettopp ut fra de målsettinger man har om at politikere ikke skal ha privilegier som befolkningen for øvrig ikke kan ta del i.

Jeg fremmer hermed det mindretallsforslaget som SV har i innstillingen.

Presidenten: Odelstingets visepresident, Olav Gunnar Ballo, har fremmet de forslag som er inntatt i innstillingen.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [10:08:52]: Stortinget sin lønnskommisjon vart etablert ved eit stortingsvedtak i 1996. Senterpartiet har kvart år etter det stemt for kommisjonen si tilråding til godtgjersle for stortingsrepresentantar og regjeringsmedlemmer. Vi har likevel ikkje på noko tidspunkt oppfatta at vi ikkje har kunna ha ei anna meining. Tvert imot har vi årleg behandla Presidentskapet si tilråding på gruppemøta våre, og vi har òg i fleire år i samband med sak om godtgjersle fremma forslag om ein gjennomgang av pensjonsordningane for stortingsrepresentantar.

Saka i dag er spesiell. Eit moderat lønnsoppgjær i 2006 er avgjerande for å sikra mange bedrifter og arbeidsplassar. Kommisjonen sitt forslag til godtgjersler inneber ein auke på 3,9 pst. for stortingsrepresentantar, 4,4 pst. for statsrådar og 4,8 pst. for statsministeren. Lønnsveksten for 2005 er rekna til 3 1/4 pst., og venta lønnsvekst for 2006 er mellom 3 og 3,5 pst. Det spesielle med saka i dag er at både LO-leiar Gerd-Liv Valla og NHO-leiar Finn H. Bergersen har oppfordra Stortinget til å visa moderasjon ved å halda seg innfor påreknna lønnsvekst. Stortinget kan dermed delta i eit felles signal om moderasjon inn i lønnsoppgjæret.

Senterpartiet vil stilla opp på ein slik invitasjon til dugnad. Vi vil ikkje løyva meir til oss sjølve enn det vi krev at andre skal akseptera. Det er særleg interessant at NHO har så klar meining om Stortinget si behandling av eigne godtgjersler. Det må bety at NHO òg vil rydda i eigne rekkjer. Det er jo på høg tid at NHO set søkjelyset på den utviklinga av leiarlønningar som vi har hatt, f.eks. over 12 pst. frå 2003 til 2004.

Det har versert mange påstandar i debatten i haust – ein gjeld samanlikning med andre leiarlønningar. Det ansvaret statsministeren har, skulle vel tilseia at statsministergodtgjersla blir sett i ein heilt særskild klasse. Det har ikkje lønnskommisjonen gjort. Ein annan påstand er at det kan førekomma at det finst departementsrådar som har ei lønn som er høgare enn statsrådene si godtgjersle. Senterpartiet godtek at rekrutteringsomsyn kan innebera ei slik rangering. Det er stillinga som statsråd og ikkje godtgjersla som avgjer kven som til kvar tid er sjefen.

Vi meiner elles at det bør vera tilsvarende i kommunane. Det skal ikkje vera slik at det er automatikk i forholdet mellom folkevaldegodtgjersler og rådmannen si lønn.

Senterpartiet vil ivareta og vidareutvikla arbeidsplassar. Vi deltek i ei regjering som arbeider for utjamning og meir felleskap, og som har tettare samarbeid med partane i arbeidslivet som mål.

Vi er ikkje representerte i Presidentskapet. Vi var innstilte på å fremja eit eige forslag i salen her i dag. SV sitt mindretallsforslag frå Presidentskapet er dekkjande for vårt syn. Vi kjem difor til å stemma for det.

Gunn Berit Gjerde (V) [10:13:31]: Venstre er samd i prinsippet om at stortingsrepresentantane ikkje skal diskutere og fastsetje si eiga og regjeringsmedlemmene si løn, men at dette skal gjerast av kommisjonen som er oppnemnd for å ta seg av denne oppgåva.

Dei partia som tek til orde for at nemnda si avgjerd skal gjerast om av Stortinget, vel i røynda å oppheve den ordninga som eit samla storting – med unntak av Sosialistisk Venstreparti – har stått saman om det siste tiåret, og som har gjort slutt på dei fleste av desse uverdige debattane der politikarforakta vert dyrka i rik mon.

Når ein ser resultatet av debatten i år, der Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet på populistisk vis – om eg kan kalle det det – tok opp att denne diskusjonen, må ein kunne spørje kva som er målet. Venstre meiner at storting og regjering ikkje skal vere lønsdrivande. Men er det slik at ein forskjell på 3 000 kr i året i stortingsløn og ei løn til statsministeren som så vidt kjem over den høgste embetsmannsløna ved kontoret hans, er uttrykk for forskjellen på gode og dårlege signal?

Venstre er samd i forslaget frå presidentskapet om at nemnda sitt vedtak skal grunngjevast, og vi er ikkje redde for openheit og offentleg debatt om temaet. Tvert om vil ei slik grunngjeving gje betre grunnlag for ein sakleg debatt der folk veit kvifor forslaget er som det er, i staden for mange av dei argumenta vi har sett i haust. Men det er ikkje stortingsrepresentantane sjølve som bør gå i spissen for denne debatten. Dette er og bør vere ei ekspedisjons-sak der Stortinget tek nemnda si avgjerd til vitande.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 230)

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 2 og 3 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 2

Debatt om utenriksministerens redegjørelse om Norges engasjement i Afghanistan og Irak

(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 9. november 2005)

S a k n r . 3

Debatt om forsvarsministerens redegjørelse om fremtidig innretning av norske militære styrkebidrag i Afghanistan og Irak

(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 9. november 2005)

Presidenten: Etter ønske fra utenrikskomiteen vil presidenten foreslå at lengste taletid for innlegg fra høvedtalerne for hver partigruppe og medlemmer av Regje-

ringen settes til 10 minutter og for øvrige talere til 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter medlemmer av Regjeringen.

– Det anses vedtatt.

Olav Akselsen (A) [10:16:37] (leiar for utanrikskomiteen): Lat meg først få takka både utanriksministeren og forsvarsministeren for orienteringane om Noreg sitt engasjement i Afghanistan og Irak. Det er positivt at desse orienteringane blei framførte i ope storting. Det er viktig med størst mogleg openheit knytt til Noreg sitt engasjement i utlandet. Særlig viktig er dette når Noreg deltek med militære bidrag.

Bakgrunnen for det internasjonale engasjementet i Afghanistan er ønsket om å bidra til fred og forsoning. I fleire tiår har det afghanske folket levd i ein meir eller mindre permanent krigssituasjon. Lovløyse, utryggleik og total mangel på demokratiske rettar har vore standarden. I mangelen på ein fungerande stat har landet vore herja av kriminelle bandar, det eine terrorregimet har erstatta det andre, og landet har vore ein fristad for terroristgrupperingar.

Sjølv om orienteringane viser at det enno er ein lang veg å gå før demokratiet har slått rot og ro og orden er gjenopprett i heile Afghanistan, meiner eg me må fokusera på dei positive utviklingstrekk me har sett dei siste åra.

Landet blir i dag styrt av valde representantar. Presidenten er folkevald, og 18. september i år blei det avvikla parlamentsval under forholdsvis rolege former. Eit lovverk byrjar så smått å ta form. Sjølv om det finst unntak, har òg tryggleikssituasjonen for innbyggjarane i landet betra seg. Landet er ikkje lenger ein fristad for terroristar.

Den positive utviklinga me har sett i Afghanistan i demokratisk retning, hadde neppe vore mogleg utan internasjonalt engasjement og nærvær.

Det er viktig at den positiva utviklinga me har vore vitne til, blir teken vare på, og at alle delar av landet får ta del i denne utviklinga. Skal det skje, er framhald av internasjonalt engasjement avgjerande. Afghanske styresmakter treng hjelp for å få til ro, orden og gjenoppbygging.

Det afghanske samfunnet har manglar på dei fleste område, frå infrastruktur via sivile institusjonar til politi og rettsvesen. Det er derfor viktig at den internasjonale bistanden blir innretta så breitt som mogleg.

Dessverre er tryggleikssituasjonen i landet slik at han er den største trusselen mot ei vidare positiv utvikling. Delar av landet blir styrte av lokale krigsherrar. Narkotikaproduksjon er framleis et stort problem. Føresetnaden for å få til ei positiv utvikling i det sivile samfunnet er at tryggleiken blir teken vare på. Det er vanskeleg å sjå at dette kan skje utan framhald av militær innsats. Framhald av internasjonalt militært engasjement vil derfor vera nødvendig. NATO har teke på seg eit stort ansvar for å sikra militært nærvær. Stabiliseringa av Afghanistan er no NATO sin hovudprioritet.

ISAF blir no utvida på provinsnivå. Gjennom dei regionale stabiliseringslaga får ISAF ansvar for stadig større delar av Afghanistan. Hovudformålet med desse stabiliseringslaga er å støtta lokale styresmakter og å utvida sentralmakta sin autoritet og lokal gjennomslagskraft.

Eg er glad for at Regjeringa stadfestar at Noreg vil ta sin del av ansvaret med å hjelpa Afghanistan vidare. Noreg skal bidra både med å byggja opp det sivile samfunnet og med å vareta tryggleiken.

Skal eit samfunn fungera, er det avgjerande med eit fungerande politi og justisvesen. Det er positivt at Noreg bidreg til å gjera dette mogleg.

Noreg sitt militære engasjement i Afghanistan skal vera på minst same nivå som i dag. Den norske mandatperioden i den amerikanskleidd operasjonen «Enduring Freedom» går ut i januar 2006. Noreg vil etter det konsentrera den militære innsatsen sin i Afghanistan i den NATO-leidde ISAF-styrken. Etter som ISAF sitt ansvarsområde blir utvida, vil ein òg komma inn i område som er endå meir utsette med omsyn til tryggleiken enn det som er tilfellet i dag.

På same måten som militært nærvær er avgjerande for å vareta tryggleiken til det sivile samfunnet, er det avgjerande at dei militære styrkane sin tryggleik blir vareteken så godt som mogleg. Farlege situasjonar kan oppstå. Då er det viktig at styrkane på bakken kan få den hjelpa dei treng. Flystøtte kan då vera avgjerande.

Fram til sist vinter hadde ikkje ISAF egne fly. Før det var ein avhengig av støtte frå den amerikanskleidd operasjonen «Enduring Freedom». Noreg har no blitt bede av NATO om å bidra med fly til ISAF, slik at ein kan vareta bakkestyrkane sine tryggleiksbehov. Det er naturleg at Noreg er positiv til denne oppmodinga frå NATO om å bidra med fly.

På same måten som fly frå Operation Enduring Freedom har kunna bidra til å støtta ISAF, vil fly under ISAF-kommando kunna bli bedne om å hjelpa personell frå Operation Enduring Freedom dersom nødssituasjonar skulle oppstå. Forsvarsministeren presiserte i si orientering at det er ISAF sine engasjementsreglar som skal leggast til grunn ved ei eventuell slik støtte. Fly under ISAF sin kommando skal ikkje ha noka offensiv rolle i operasjonar i regi av Operation Enduring Freedom.

Avtalen mellom ISAF og Operation Enduring Freedom om gjensidig støtte er etter mitt syn naturleg, og til no er det ISAF som har hatt størst nytte av denne avtalen.

Det kan vera ulike haldningar til dei historiske hendingane som har ført fram til dagens situasjon i Irak. No bør me likevel fokusera ved å sjå framover. Situasjonen i landet er vanskeleg, og internasjonal bistand vil vera avgjerande for å få til vidare utvikling i demokratisk retning. Noreg vil ta sin del og bidra til å byggja opp att landet. Dette vil skje både direkte og gjennom FN.

Noreg bidreg gjennom NATO til opplæring av irakiske sikkerheitsstyrkar. Opplæringa ved NATO sitt treningsenter på Jåttå vil fortsetja.

Det nyttige arbeidet med å læra opp irakiske politioffiserar vil fortsetja. Eit fungerande politivesen vil vera avgjerande for den vidare utviklinga i landet.

Økonomisk støtte som kan bidra til å betra innbyggjarene sine kår, er viktig for å få til større stabilitet. Gjenreisninga av det sivile samfunnet er viktig. Noreg vil bidra til å gjera dette mogleg. Den humanitære støtta frå Noreg vil gå dels gjennom FN og Verdsbanken og dels gjennom norske frivillige organisasjonar.

Det er viktig at Irak får moglegheit til å stå på egne bein så snart som mogleg. Landet er rikt på naturressursar og burde ha moglegheit til å skapa egne store inntekter. Eg merkar meg særleg at utanriksministeren nemner petroleumssektoren. Den er nedsliten etter mange år med manglande investeringar. Her burde Noreg, og ikkje minst det norske petroleumsmiljøet, ha mykje å bidra med. I Noreg finst det kompetanse på dei fleste område knytte til olje- og gassproduksjon. Norske myndigheiter har kunnskap om styring, konsesjonspolitikk, lovgjeving og skattlegging. Dette er kunnskap som burde kunna overførast til irakiske myndigheiter.

Nokon har prøvd å framstilla orienteringane frå utanriksministeren og forsvarsministeren som ei omlegging av norsk utanriks- og tryggleikspolitikk. Det er ikkje tilfellet. Noreg legg opp til ein meir fokusert innsats. Noreg har òg før trekt seg ut av eller lagt om engasjementet sitt i militære bidrag. Noreg organiserer no innsatsen i Afghanistan og Irak på same måten som mange andre NATO-land gjer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [10:25:30]: De store linjer i norsk utenrikspolitikk har tradisjonelt samlet bredt flertall, og dette brede flertall har alltid inkludert hele regjeringen. Når deler av Regjeringens parlamentariske grunnlag nå er i ferd med å distansere seg fra, ja faktisk advarer mot, Regjeringens egen politikk, har vi en ny situasjon. Vil utenrikskomiteens leder arbeide for at det skapes et bredt flertall med andre partier på Stortinget enn dem som sitter i regjering, for å ivareta en stø kurs og hindre vinging i disse sensitive spørsmål?

Olav Akselsen (A) [10:26:19]: Det har vore ein god tradisjon at ein i denne salen har prøvd å samla seg om ei einskapleg linje i utanrikspolitikken, og eg ønskjer i alle fall å vera med og bidra til å vidareføra den tradisjonen. Dagens regjering har fleirtal bak seg, men er likevel oppteken av å koma fram til semje med ein så stor del av Stortinget som mogleg i flest moglege saker.

Når det gjeld denne konkrete saka, er det berre eitt syn som er framført frå regjeringshald. Derfor er det ikkje slik at ein i denne saka treng å henta spesiell støtte utover det som er grunnlaget for Regjeringa. Det er ei samla regjering som står bak desse to orienteringane. Eg reknar òg med at dei partia som dannar grunnlaget for dagens regjering, står bak dei same orienteringane.

Finn Martin Vallersnes (H) [10:27:34]: Det må jo være minus den delen av regjeringspartiene som tidligere stod på plenen utenfor her.

Når en hører Arbeiderpartiets forsøk på å forklare hvorfor enkelte FN-oppdrag er mer legitime enn andre, fristes en til å sitere, noe tillempet : hvileløst vinglende, vet ei hvor hen.

Det er ille nok at ikke vi vet hvor vi har Arbeiderpartiet i så viktige spørsmål. Verre er det at våre allierte blir usikre på hva vi står for, i en tid hvor landet sterkt trenger et gjensidig tillitsfullt forhold til sine venner. Spørsmålet er: Hvilke kriterier vil bli lagt til grunn for å selekttere de FN-mandatene og FN-oppdragene en finner verdige til Arbeiderpartiets støtte i fremtiden?

Olav Akselsen (A) [10:28:28]: Eg vil visa til den førre replikkvekslinga, som gjekk ut på at me i Noreg har hatt ein tradisjon for at på dette området må ein prøva å oppnå så stor semje som mogleg. Eg håper vi kan fortsetja med det. Ein av føresetnadene for det er at me ikkje mistenkjelegger kvarandre sine standpunkt og grunngevingane for dei.

Det er sjølv sagt slik at Noreg gjennom historia har fått mange oppmodningar. Ein del av desse oppmodningane har me takka ja til, andre har vi måtta avvisa. Det er fleire ting som har vore bakgrunn for dette. Det er ting som har vore knytte til den styrken Noreg til kvar tid har hatt til disposisjon, og ei rekkje andre tilhøve. Slik vil det sjølv sagt vera òg i framtida. Ein kan ikkje i dag svara på korleis ein eventuelt vil måtta stilla seg til oppmodingar som vil koma om eitt år eller om ti år. Derfor må det vera slik at alle desse avgjerdene blir tekne på eit sjølvstendig grunnlag.

Jon Lilletun (KrF) [10:29:48]: Det er bra at utanrikskomiteens nye leiar legg seg på ei line med brei konsensus om norsk utanrikspolitikk.

Eg er heilt einig med han i at vi ikkje skal mistenkjeleggere kvarandres standpunkt. Men da ville det òg vore fint om vi allereie no fekk avklart ein ting om dei to operasjonane som Regjeringa trekkjer seg ut av, Operation Enduring Freedom i Afghanistan og stabiliseringsstyrken i Irak. Det må vere ganske klart ut frå dokumentasjonen at begge har eit solid FN-mandat. Det er etter ei klar oppfordring frå FN at vi finst både i Operation Enduring Freedom og i stabiliseringsstyrken i Irak. No har Regjeringa valt å trekkje seg ut, og det kjem vi tilbake til. Men når det gjeld FN-mandatet, går eg ut frå at representanten Akselsen, utanrikskomiteens leiar, er einig i at det er fullt ut tilstrekkeleg og godt dokumentert i desse to tilfella.

Olav Akselsen (A) [10:31:04]: Det er slik no at Regjeringa har måtta ta stilling til om ein skulle fortsetja engasjementet i dei kontingentane som Noreg har avgjeve til det internasjonale samfunnet, og så har ein altså valt å konsentrera innsatsen sin gjennom ISAF-styrkane i Afghanistan.

Det er ikkje slik at ein kan seia at det ligg nokon automatikk i at ein fortset alle engasjementa som ein har sagt ja til. Også før i historia har det vore slik at ein seier ja for ein tidsavgrensa periode. Vanlegvis er desse engasjementa på eit halvt år, og då tek ein sjølv sagt på eit fritt grunn-

lag stilling til om dei skal fortsetja eller ikkje. No har Regjeringa valt å avslutta to engasjement og styrkja eit anna.

Det er ikkje slik at me veit kva den førre Regjeringa ville gjort t.d. når det gjeld aktiviteten i Afghanistan. Så eg vil igjen åtvare mot å framstilla dette som noko anna enn det det er, at ein ønskjer ein meir fokusert innsats frå norsk side, og det er det Regjeringa no har lagt opp til.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Morten Høglund (FrP) [10:32:35]: Utenriksministerens og forsvarsministerens redegjørelser i forrige uke beskrev på en god måte utfordringene i Afghanistan og Irak. Fremskrittspartiet er tilfreds med at Regjeringen vil bidra til å fremme en positiv utvikling i begge land, men som det ble beskrevet, er en av de viktigste og mest akutte utfordringene å skape sikkerhet for sivilbefolkningen. I forhold til å møte denne utfordringen har den nye regjeringen valgt å ta noen skritt tilbake og redusere Norges innsats.

Norske militære styrker i Afghanistan og Irak har gjort og gjør en fremragende innsats. Det hersker ingen tvil om at vi både har hatt og vil ha mye å bidra med.

Beslutningen om ikke å fornye innsatsen i Operation Enduring Freedom i Afghanistan og ikke ha norske offiserer i Irak skaper dessverre større avstand til USA, men det er vel snarere en ønsket politikk for deler av Regjeringen. Alvorligere er det at verken Afghanistan eller Irak kommer nærmere fred med den nye norske politikken. I Irak blir vi nærmest tilskuere, mens vi i Afghanistan fremover vil avstå fra den viktige jobben med å få kontroll i mange områder av landet, i områder der vi vet det fortsatt er lommer av Taliban-tilhengere og Al Qaida.

Utenriksministeren sa i sin redegjørelse:

« (...) i dag vil jeg særlig konsentrere meg om hvordan Norge best kan bidra til stabiliseringen og gjenoppbyggingen av Afghanistan, men også Irak.»

Hvordan vi best kan bidra, sa utenriksministeren. Men utenriksministeren med dette at å delta i Operation Enduring Freedom og å ha norske offiserer i Irak ikke er best egnet for stabilisering? Eller er realiteten den at for å tekkes et av regjeringspartiene måtte det foretas utenrikspolitiske grep som distanserte oss fra vår nære allierte USA?

Den endrede norske politikken fremstår uansett som en klar seier for SV. Det er interessant å se at et parti som til de grader var i opposisjon til det brede flertall i forhold til disse spørsmål i forrige periode, nå har fått betydelig gjennomslag. Allikevel velger deler av SV å protestere mot egen regjering fordi de mener omleggingen av politikken ikke går langt nok. Dette skaper usikkerhet om hva som blir det neste. Dette linjeskiftet som er i ferd med å skje, er nok et av de mer alvorlige utslag av høstens regjeringsskifte.

Nå er ikke jeg et øyeblikk i tvil om at utenriksministeren vil gjøre sitt ytterste for å søke å ivareta det gode forholdet til USA. Hans invitasjon til USAs utenriksminister om å besøke Nord-Norge er således et godt eksempel på det. Det kan være vi også har litt å gå på på grunn av god innsats over tid. Men Fremskrittspartiet er redd for at det

taktskiftet som nå er i ferd med å skje i utenrikspolitikken, vil svekke Norges forhold til nære allierte. Og er det noe Norge trenger fremover, er det allierte, ikke minst i nord-områdene.

Fremskrittspartiet støtter fortsatt norsk engasjement i ISAF-styrken, inkludert deltakelse med tre eller fire F-16 jagerfly. ISAF-styrken spiller en viktig rolle i Afghanistan, men det er ikke slik at ISAF på det nåværende tidspunkt på noen måte erstatter den oppgaven som den amerikanskledede operasjonen «Enduring Freedom» står for.

Regjeringen vektlegger sterkt nødvendigheten av FN-forankring av de utenlandsoperasjoner vi skal engasjere oss i. I tillegg er det kjent at både Senterpartiet og SV heller ønsker at norske soldater deltar i FN-ledede operasjoner enn f.eks. operasjoner som foregår under NATO-kommando.

For Fremskrittspartiet er det oppdragets formål, karakter og omfang som til enhver tid vil avgjøre hvorvidt vi vil mene at Norge bør delta. Herunder må det ligge en vurdering av kostnad og tilgjengeligheten av norske bidrag. Deltakelse i utenlandsoperasjoner handler også om å se på den effekt det har på vårt hjemlige forsvar, ikke minst muligheten til å ivareta våre interesser i nord.

Betoningen av FN er for så vidt forståelig og akseptabel, og den har lenge vært varslet. Vi er opptatt av at dette ikke blir en tvangstrøye. Går vi noen år tilbake, til konflikten i Kosovo, valgte Norge å støtte og delta i militære aksjoner for å redde sivilbefolkningen i Kosovo, uten et FN-vedtak. Regjering og storting kunne ikke sitte stille å se på at etnisk rensing var i ferd med å skje nok en gang på Balkan. Har vi nå utelukket en mulighet til å gjøre slike valg fremover?

Litt av problemet med FN og FNs styrende organ, Sikkerhetsrådet, er at ikke alle medlemsstater er like opptatt av demokrati, frihet og menneskerettigheter som vi er. Det gjør dessverre at andre politiske interesser hindrer medlemsland i FN og dermed hele organisasjonen i å agere i enkelte spørsmål. Dette er et dyptgripende problem uten klare løsninger. Men den erkjennelsen gjør i hvert fall at vi må tørre å tenke tanken på at vi allikevel skal engasjere oss på vegne av utsatte befolkningsgrupper som er ofre for egne ledes forfølgelse, eller som på annen måte er i akutt fare.

Troen på at FN-ledede operasjoner er så mye bedre enn andre, er også noe underlig. Det er jo dessverre ikke slik at alle FN-operasjoner har vist seg like vellykket, heller ikke de i nyere tid. FN på Balkan er ikke det beste eksemplet, for å formulere det forsiktig. FNs styrker i Kongo fra 1999 har vist seg å være beheftet med en rekke skandaler. Så når Regjeringen påpeker at man ønsker å delta sterkere i FN-oppdrag i Afrika, håper jeg man også tar innover seg at det er behov for drastiske omlegginger av måten FN hitil har arbeidet på. FNs mandat for militære operasjoner har ikke alltid bidratt til den beste beskyttelse av sivilbefolkningen. Det er bakgrunnen for at NATO, og etter hvert EU og andre koalisjoner, i økende grad har vært benyttet for å takle krevende operasjoner der FN har vist at de ikke alltid har maktet oppgaven.

Regjeringen har generelt stor tro på FN som sådan. Vi deler Regjeringens oppfatning om at FN skal brukes. FN bør være et egnet instrument, men vi opplever dessverre altfor ofte at FN ikke er den effektive verdensorganisasjonen vi hadde ønsket oss. Jeg er redd for at vi danner oss et litt for naivt bilde av hva FN er, og man skal ikke lete mye i avisarkivene for å finne den ene skandalen etter den andre. Nå er ikke det nødvendigvis et generelt uttrykk for hvordan hele FN fungerer, men det er et uttrykk for at FN har sine problemer og utfordringer. Derfor vil vi advare mot å basere norsk utenrikspolitikk ensidig på FN, men heller søke å bruke organisasjonen der den er god, og søke andre kanaler for oppgaver der FN ikke er effektiv.

For å avslutte vil jeg si at vi er enig med Regjeringen i at når det gjelder forholdene i Afghanistan og i Irak, er det viktig med et bredt sett av virkemidler. Vi mener at Regjeringen bare delvis har akseptert dette, og det innebærer, slik vi ser det, at arbeidet med å stabilisere Afghanistan og Irak vil ta lengre tid enn om vi hadde hatt mindre USA-skepsis og et mer realistisk forhold til de utfordringene vi står overfor.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A) [10:40:40]: Jeg ønsker å gå litt nærmere inn på grunnlaget for militære operasjoner, som representanten Høglund brukte mye tid på.

Det er Arbeiderpartiets syn at norsk militært engasjement i internasjonale operasjoner skal være forankret i FN-pakten og ha et klart FN-mandat. I Fremskrittspartiets parti- og prinsippprogram står det at man skal «Arbeide for norsk deltagelse i hensiktsmessig freds- og stabiliseringsoppdrag», og at man skal delta «hvor dette fremmer norske interesser».

Er det riktig forstått at man her rett og slett distanserer seg fra å ha som utgangspunkt at man skal forsøke å ha et bredest mulig grunnlag i FN-systemet for militære internasjonale operasjoner, eller er det sånn at man rett og slett bare skal legge eget lands interesser og egen hensiktsmessighet til grunn? Jeg vil gjerne at representanten Høglund klargjør det.

Morten Høglund (FrP) [10:41:52]: Det at en operasjon er godt forankret i FN, forhindrer ikke at den er i norsk interesse, snarere tvert imot. Jeg vil vel tro at de fleste beslutninger som tas i FN i disse spørsmålene, også er i norsk interesse, og det vil også gjelde den typen oppdrag vi har i Afghanistan og i Irak.

Det vi advarer mot, som jeg var inne på i mitt innlegg, er at vi til enhver tid må binde oss til kun å delta i oppdrag som har et klart FN-vedtak. Det vil være regelen, og det vil være ønskelig at det er slik i forhåpentligvis alle tilfeller, men eksemplet Kosovo gjør at vi ønsker å ha en åpning for at Norge, der vi etter konsultasjoner med Stortinget beslutter det, også kan delta i andre typer operasjoner hvis det skulle være påkrevd.

Bjørn Jacobsen (SV) [10:42:57]: Soria Moria-erklæringa slår grundig fast at det er i Noreg si interesse at vi har

ei FN-leidd verdsordning. Ein ønskjer ikkje ein situasjon der enkeltnasjonar køyrer sine egne løp. Vi veit òg frå 1905, då Noreg fekk sin første utanriksminister – og dette er det ingen tvil om – at det blei lagt vekt på at Noreg som eit lite land, kanskje ikkje burde ha ein utanrikspolitikk i det heile teke; vi burde liggje lågt. Men samstundes blei det slått klinkande klart fast at dei små landa sine interesser ville liggje i fellesskapen.

Så er det jo eingong sånn at skal ein gje noko inn til FN, må det vere i praksis, det er det som vil styrkje FN – at medlemslanda bidreg til at FN blir sterkt. På kva slags måte vil Framstegspartiet medverke til at FN blir styrkt som ein internasjonal aktør, også når det gjeld tryggingpolitikk?

Morten Høglund (FrP) [10:44:13]: Å diskutere reform av FN i et replikkordskifte blir kanskje noe mangelfullt. Det jeg prøvde å si, var at vi kan prøve å spisse FN – altså at FN kan brukes der organisasjonen bør brukes. Men det vi ser, er at FN og dens underorganisasjoner kanskje er blitt litt for ambisiøse, har prøvd å favne over for mye. FN har en rolle å spille. Vi ønsker at FN skal være sterke. Det er ikke alltid tilfellet i dag, og vi vil gjerne bidra til at FN skal bli sterkere. Jeg har ikke på noen måte prøvd å poengtere at vi fra Fremskrittspartiets side ikke ønsker å delta i FN-ledede operasjoner, snarere tvert imot. Men det skal ikke nødvendigvis være det eneste området vi deltar på.

Bjørn Jacobsen (SV) [10:45:11]: Vi er på minus 1 500 – kanskje opptil minus 2 000 – blå hjelmar. Det er situasjonen i dag. Etter Bondevik I og II har vi i praksis blitt borte frå FN. Vi er blitt borte frå der norske soldatar trengst, der ein bør gje vern til fattige og forfølgde, f.eks. i Afrika. Vi har hatt ei klar endring bort frå det som var målet, nemleg ei FN-leidd verdsordning. Konkret: På kva måte vil Framstegspartiet bidra til at vi snarast mogleg igjen får norske soldatar med blå hjelmar?

Morten Høglund (FrP) [10:46:03]: I mitt innlegg påpekte jeg svakheter ved FN-operasjoner i Afrika og på Balkan. Det er vel noe av bakteppet for at stadig flere militære operasjoner er blitt overtatt og blitt ledet av andre koalisjoner enn FN. FN har ikke maktet oppgaven. FNs mandat har ikke vært godt nok til å redde sivilbefolkningen i Afrika, som snarere er blitt utsatt for overgrep fra personell i blå hjelmer. Det er selvfølgelig ikke standarden for FN-operasjoner, men det er også et bilde som vi må ta tak i og gjøre noe med. Derfor har andre, som NATO, kanskje vært bedre egnet til å løse oppgaver i f.eks. Afghanistan.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Erna Solberg (H) [10:47:08]: Da de to redegjørelsene ble gitt i forrige uke, gjorde både forsvarsministeren og utenriksministeren et større poeng av at redegjørelsene ble gitt for å skape åpenhet om det som skjedde i forhold til våre bidrag i Afghanistan og Irak. Det ble gjort et for-

søk på å gjøre dette til en kontrast til den tidligere regjeringen, som tross alt også i åpent storting gjentatte ganger redegjorde for sin aktivitet og sin politikk overfor Afghanistan og Irak.

Dette leder meg til spørsmålet om denne regjeringen, som så ofte snakker om åpenhet, har tenkt igjennom hva åpenhet egentlig betyr i den politiske diskusjonen. Åpenhet betyr å være ærlig om sine valg, om sine endringer, for å skape en offentlig diskusjon om hva man gjør. Det som ble gjort i begge redegjørelsene, og som ble gjort av lederen for utenrikskomiteen, var en tilsløringsaktivitet, et forsøk på å tilsløre at Arbeiderpartiet har flyttet seg i sikkerhetspolitikken gjennom det samarbeidet som har skjedd innad i denne regjeringen.

Det gis et inntrykk av at det er pragmatiske, praktiske styrkeoperasjonsløsninger og spørsmålet om hvordan vi fordeler dem, som er bakgrunnen for at vi nå trekker oss ut av Operation Enduring Freedom og Irak. Det er jo ikke 16 offiserer i Irak som er spørsmålet her. Det er ikke der grensen går. Det snakkes som om Soria Moria-forhandlingene ikke har skjedd. Det snakkes som om man ikke har gitt SV konsesjoner i sikkerhets- og utenrikspolitikken i det hele tatt, men at det har vært en pragmatisk fordeling av ressursene. Det er ikke åpenhet. Det er tilsløring. Så langt har Regjeringens bidrag til mer åpenhet vært tilsløring av egne valg, og tilsløring er en dårlig strategi for å skape tilslutning til det man gjør.

Jeg registrerer at det meste i redegjørelsene har Høyres tilslutning. Mesteparten av det som det legges opp til i Afghanistan og i Irak av aktiviteter, fører videre den linjen som den forrige regjeringen hadde. Det er viktig å sørge for gjenoppbygging av både Irak og Afghanistan med betydelig større bidrag, også andre bidrag enn militære. Men de eneste to punktene som var nye i forhold til den forrige regjeringens utenrikspolitikk, var spørsmålet om uttrekning fra Operation Enduring Freedom og spørsmålet om å ha offiserer i Irak til trening og opplæring av politi og forsvar, slik at irakerne selv etter hvert kan få styrker til å overta kontrollen, også militært, over sitt eget land. Det er de eneste forskjellspunktene og de eneste endringspunktene. Men det er store endringspunkt, fordi begrunnelsen for endringene ikke finnes i spørsmålet om fordeling av styrker og prioriteter, den finnes i en forhandling som har endret tyngdepunktet i norsk utenrikspolitikk. Det er konsesjoner som er gitt til SV, og det er en avstandstaking fra våre viktigste allierte. Derfor er det ikke slik at man oppfyller det som Haakon Blankenborg sa i 2002, nemlig at det må være et mål for land og regjering, Stortinget inkludert, «å strekke den utanrikspolitiske semja så langt som det er mogleg, for at det skal vere mogleg å føre ein føreseieleg og sikker samarbeidspartnar i det internasjonale samfunnet».

Nå har man altså flyttet seg for å møte det som har vært ytterpunktet i norsk sikkerhets- og utenrikspolitisk debatt de siste årene. Derfor synes jeg at det hadde vært mer ærlig av Regjeringen faktisk å si hvilke valg man hadde gjort, og fortelle at man har gitt de konsesjoner man har gitt, og ikke forsøke seg på denne tilsløringsprosessen.

Jeg synes også at det da er viktig å svare på noen spørsmål. For det første synes jeg det er viktig at denne regjeringen samlet avklarer om man støtter Operation Enduring Freedom eller ikke, selv om man ikke deltar. Er det slik at en enhetlig regjering støtter Operation Enduring Freedom, eller gjør den det ikke? Eller at man svarer på det spørsmålet som Jon Lilletun stilte til utenrikskomiteens leder i sted: Er det slik at disse to operasjonene som vi nå trekker oss ut av, har hatt FN-mandat, eller ikke? Jeg vet svaret. De har det. Operation Enduring Freedom har et av de mest solide FN-mandatene som er gitt. Det er altså ikke retningslinjene i utenrikspolitikken som utenriksministeren trakk opp, som er bakgrunnen for dette, det er flyttingen av norsk utenrikspolitikk, og det er et kraftig signal til våre allierte. Så kan vi alltid fokusere mest på at det har stått noen SV-ere utenfor her og demonstrert fordi man ikke har gått langt nok, men de får ta med seg at de har vunnet en stor seier når det gjelder hvilke signaler som nå gis i forhold til hvem vi samarbeider med, og hvordan vi samarbeider. For meg er det viktig å understreke at NATO spiller en avgjørende rolle som underliggende garanti for norsk sikkerhet i en omskiftelig verden. Derfor har vi gitt vår helhjertede støtte til norske tiltak som understøtter NATOs fortsatte rolle og relevans.

Uttrekningen av Operation Enduring Freedom og uttrekkingen av norsk personell fra Irak sender etter min mening et alvorlig signal til NATO og våre allierte, særlig til amerikanerne. Og det er et brudd med den lange linjen vi har hatt. SV har altså vunnet frem med sin anti-USA- og anti-NATO-politikk, mens utenriksministeren forsøker å forklare det bort. Vi har et brudd på det som har vært vår lange tradisjon når det gjelder alliert støtte. Det kan ha en uheldig konsekvens for vår anseelse hos våre nære allierte, men ikke minst kan det rett og slett bli mindre interesse for å støtte opp om Norge der hvor vi har store oppdrag og utfordringer i årene fremover. Nordområdene er ett av de områdene hvor vi har en uklar internasjonal rettsituasjon, hvor vi hadde trengt andre personer, andre land som hadde bidratt til støtte på vår side, sånn at vi bl.a. hadde sikret støtte for vår håndheving av f.eks. fiskeriressursene i det området. Vi mener at vi vet hvor vi står, men vi mener også at vi må ha flere venner som støtter oss i den saken.

Det lages et kunstig skille mellom ISAF og Operation Enduring Freedom. Det er helt riktig som utenriksministeren sa i sin redegjørelse: Sikkerhet er en forutsetning for å skape utvikling. Derfor er Operation Enduring Freedom en forutsetning for at man kan klare å bygge opp igjen Afghanistan. Det er også et viktig ledd i det internasjonale arbeidet for å bekjempe terrorisme. Al Qaida og Taliban er fortsatt aktive – og aktiviteten øker, som også utenriksministeren beskrev. Da er det feil å trekke oss ut der hvor vi kan bidra. Det er viktig at vi bidrar i treningsmisjonen i Irak, bl.a. fordi FN har oppfordret oss til å gjøre det, og det blir et kunstig skille mellom å trene de samme soldatene i Irak og å gjøre det i Norge.

Men det er flere signaler på at vi er på vei til å flytte oss fra vårt NATO-samarbeid. Soria Moria-erklæringen sier ikke bare at vi skal trekke oss ut av Operation Enduring Freedom og at vi skal trekke oss ut av Irak, men de tar

også til orde for revurdering av NATOs atomstrategi. Vi har vært opptatt av, ikke minst under tidligere utenriksminister Jan Petersens ledelse, å sørge for en global innsats mot masseødeleggelsesvåpen, men vi mener at det er en uklok start at demokratiske NATO-stater skal signalisere en ny atomstrategi samtidig som flere udemokratiske stater og terroristnettverk arbeider for å skaffe seg masseødeleggelsesvåpen. Dette vil signalisere vesentlig svakhet overfor regimer og nettverk som truer vår sikkerhet.

Like feilplassert NATO-politikk vil det være om Regjeringen gjør alvor av sitt meget klare og skadelige budskap fra Soria Moria. Regjeringen vil at Norge skal arbeide for å skrinlegge dagens planer for rakettforsvar. Da programmet ble lansert under Praha-toppmøtet i 2002, stilte Arbeiderpartiet seg bak Norges tilslutning til programmet. Nå har partiet snudd, og det bryter NATO-solidariteten. Denne sikkerhetspolitiske kuvendingen blir ikke mindre alvorlig av at rakettforsvarsprogrammet er et viktig samarbeidstiltak mellom NATO og Russland. Det er viktig å ta med seg dette, for det ligger et utenrikspolitisk skifte, ikke minst i forhold til våre allierte, i det Regjeringen sier.

Så til spørsmålet om et FN-mandat. Vi vil alltid mene at det er best at enhver internasjonal operasjon har et FN-mandat. Det er best, og det vil være vårt ønske, at vi skal bidra til at FN har den styrken. Men noen ganger er FN en organisasjon som ikke er i stand til å fatte vedtakene tidnok, eller de kan ikke gjøre det fordi det er sterke internasjonale krefter som kanskje ikke er enig i det. Ett eksempel på det er situasjonen i forbindelse med Kosovo-krisen. Der hadde man ikke et klart FN-mandat, slik som Regjeringen nå foreskriver. Den gangen stemte til og med SVs flertall for. På én måte kan man retorisk si: Denne regjeringen har flyttet seg til venstre for Kristin Halvorsen i sikkerhetspolitikken – iallfall det standpunktet hun hadde i 1999.

Min største bekymring er at disse operasjonene som man nå forsøker å tilsløre, disse endringene, kommer til å gjøre oss mer venneløse i den internasjonale verden. Det hadde vi som lite land ikke trengt, som lite land hadde vi trengt flere venner, ikke færre venner.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marit Nybakk (A) [10:57:40]: I Politisk kvarter i dag sa representanten Erna Solberg at Arbeiderpartiet har gitt konsesjoner til venstresiden i SV ved å beslutte å trekke offiserene ut av Irak. Dette gjentar hun nå. Kanskje burde Erna Solberg gjort hjemmeleksen sin litt bedre. Arbeiderpartiet besluttet allerede i desember 2003, og gjentok dette i mai 2004 i Stortinget, at vi ikke ønsket å fornye engasjementet vårt i Irak, men ville konsentrere oss om Afghanistan og Kosovo. Likevel valgte Bondevik-regjeringen med knappast mulig flertall i Stortinget å sende stabsoffiserer til Irak. Dermed var det Erna Solberg og co. som brøt tradisjonen med det brede flertallet som alltid har ligget til grunn i Norge når det gjelder utenlandsoperasjoner.

Mitt spørsmål til Høyre blir: Vil Høyre i opposisjon gjenopprette den brede enigheten, eller vil de bruke uten-

rikspolitikken slik Erna Solberg gjør nå, til politisk markering? Og hvilke signaler gir det til våre allierte og utad?

Erna Solberg (H) [10:59:11]: Jeg registrerer at Arbeiderpartiets strategi er å forsøke å tilsløre, å si at vi skal ikke ha noen debatt om dette, fordi det er enighet. Enighet er for Arbeiderpartiet til enhver tid at vi andre skal være enig med et arbeiderparti i bevegelse mot venstre. Sånn er det ikke. Vi kommer til å stå på NATO-alliansen. Vi kommer til å stå på en sikkerhetspolitikk som bidrar til å skaffe oss venner, også når vi har behov for det. Og vi kommer til å stå for at folk både i Irak og Afghanistan fortjener at vi klarer å gi dem den sikkerheten som innebærer at landet også får utvikling etter hvert. Hvis ikke, har vår aktivitet så langt egentlig vært forgjeves.

Jeg registrerer at Arbeiderpartiet gjorde et linjeskifte allerede før jul i 2003. Etter å ha støttet den ingeniørtroppen som vi allerede hadde der, bestemte de seg for linjen med å ha en liten håndfull offiserer som bidrar i oppbyggingen. Men fra jul av er det altså sånn at det engasjementet ville vært et rent NATO-engasjement. Det betyr altså at man har endret grunnlaget for Arbeiderpartiets etter min mening opprinnelige uenighet med dette.

Bjørn Jacobsen (SV) [11:00:38]: Eg må få takke for rosen, ikkje minst for at det blir lagt opp til at SV har vunne så mykje. Men slik opplever ikkje eg det. Eg opplever at FN har vunne i Soria Moria-erklæringa, og vi er også innforstått med at ei regjering inneber eit samarbeid.

No er det ein gong sånn, for å dra NATO inn i Afghanistan-debatten, at det er ingen tvil om at også NATO er ute etter å finne *si* nye rolle. Det å gjere NATO relevant blir viktig for somme. For SV er det viktigare å styrkje FN og få FN på sporet. FN seier jo tydeleg og klart at dei ser veldig fram til og gjerne vil framskande at regionane sjølv tek meir og meir ansvar. Men eit lite land som Noreg kan ikkje gjere alt. Vi må også prioritere, og då ligg det klare føringar i Soria Moria-erklæringa om at vi skal prioritere FN. Igjen blir spørsmålet til Høgre: På kva måte vil Høgre styrkje FN?

Erna Solberg (H) [11:01:58]: Enhver internasjonal organisasjon vil for øyeblikket lete etter nye måter å løse oppgavene på, ikke fordi organisasjonene er overflødige, men fordi truslene, ikke minst sikkerhetspolitisk, er annerledes i dagens verden. Derfor er truslene, som NATO også skal hjelpe oss med å løse, annerledes.

Den viktigste trusselen internasjonalt er ikke det som står i SVs program, nemlig at USA er en trussel mot verdensfreden. Den viktigste trusselen internasjonalt er terror. Det gjør grunnlaget for utvikling og sikkerhet skjørt i svært mange land, langt utover Irak og Afghanistan. Derfor er det også sånn at FN ber om at det skal være regionale organisasjoner som hjelper både i forhold til sikkerhet – kanskje særlig i forhold til sikkerhet – og i vårt område. Den regionale organisasjonen på verdensbasis som har mest styrke til å gjøre det, er faktisk NATO. Derfor mener jeg at vi styrker FN gjennom bl.a. å holde fast på

NATO-engasjementet vårt og delta når FN oppfordrer oss, selv om det er NATO som er instrumentet.

Marit Nybakk (A) [11:03:25]: Jeg deler representanten Erna Solbergs syn at det er viktig at FN gir mandat, og at regionale organisasjoner står for den utøvende operasjonen. Det skjer jo nettopp i ISAF, og vi har besluttet å konsentrere vår innsats om ISAF i Afghanistan.

Så vil jeg spørre representanten: Sommeren 2004, da vi inngikk et forsvarspolitisk forlik, hvor også selvfølgelig Høyre som regjeringsparti var med, sa alle unntatt Fremskrittspartiet at innenfor de kapasitetsbegrensninger som Norge har, bør deltakelse i FN-operasjoner øke. Betyr det at Høyre nå ikke støtter det de var med på i forsvarsforliket i juni 2004?

Erna Solberg (H) [11:04:35]: Jo, vi støtter fortsatt det, men vi kan altså ikke legge skjul på det faktum at FN fortsatt ofte ber NATO bl.a. om å ta en del av disse engasjementene og bidra til det. ISAF er jo et eksempel på at man gjør det. Men det tar jo ikke vekk det som er mitt ankepunkt, nemlig mangelen på forklaring på hvorfor man da prinsipielt i Soria Moria-erklæringen trekker seg ut av Operation Enduring Freedom. For det er prinsipielt man har trukket seg ut av det, og det er en imøtekommelse av at man skal trekke seg ut av en amerikansk ledet operasjon, ikke bare at man skal prioritere FN i større grad.

Så må jeg si at en av de tingene som vi kanskje må ta innover oss, er at det FN etterspør til sine operasjoner, er ikke mange soldater, men det er i stor grad eksperter vi har innenfor offiserskorpset. Og det stiller vi med, bl.a. i Sudan. Det er altså spesialkompetanse vi har, som som oftest etterspørres. Og det er jo en kjent sak at bl.a. OAU mener at det ikke bør være vestlige soldater annet enn på offisersnivå inne i f. eks. Sudan, men at de vanlige soldatene der primært bør komme fra afrikanske land.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Bjørn Jacobsen (SV) [11:06:11]: Dagens debatt er i seg sjølv eit viktig skritt i riktig retning, då vi i staden for ein debatt i den utvida utanrikskomiteen får ein debatt i eit ope storting. Vi hadde utgreiinga førre veka, vi har hatt ei veke på å diskutere, vi i SV har fått innspel både frå fagrørsla, frå kyrkja og frå mange ulike instansar i løpet av denne veka. Det er viktig at vi kjører utgreiingar og får debatt, for så endeleg å avslutte debatten her i Stortinget. Dette bør vi få meir av. Denne openheita er det som kan vere med på å legitimere utanrikspolitikken, også ute i folket, i endå større grad. Det vil vere viktig for SV. Dette set vi pris på at Regjeringa gjer på ein så kløktig måte. For det å sende soldatar og militære einingar til andre land er så alvorleg at det krevst mest mogleg openheit rundt denne typen aktivitetar.

Jagarfly av F-16-typen har ikkje vore SVs hovudprioritering i det å styrkje oppbygginga av Afghanistan. Når det no skjer i ISAF-samanheng, har det vore viktig for SV at ISAF inntil sist vinter har vore avhengig av «Enduring Freedom» når det galdt eventuell flystøtte. Dette er ikkje

i same grad tilfellet lenger, og ISAF går meir på eigen kjøl. I tilfelle flystøtte andre vegen, frå ISAF til OEF, kjem det berre til å skje i krisetilfelle, og då regulert av ein generell avtale som har lege føre sidan 2003.

Etter mi meining bør denne typen avtalar i størst mogleg grad vere offentlege. I og med at vi snakkar om allierte, kunne det vere mogleg å påverke i den retninga at det vil kunne vere mogleg å reservere seg heilt eller delvis, om det er sånn at dei ikkje er av ein sånn karakter at ein kan gå god for dei. Det er ein viktig føresetnad for meg at avtalane på sikt også viser seg ikkje å vere i konflikt med Soria Moria-erklæringa. Det vil tida vise. Men det å kunne ta situasjonsbestemte avgjerder i denne typen diskusjonar er viktig. Det at ein skal kunne påverke både allierte og andre, er viktig.

«Enduring Freedom» har i lengre tid sikra luftrommet til fordel for ISAFs operasjonelle virke. Dette har gjort at ISAFs aktivitet gradvis har blitt gjord avhengig av operasjon «Enduring Freedom». Gjennom denne arbeidsdelinga har «Enduring Freedom» vunne legitimitet hos NATO-land og i organisasjonar i forhold til FN's sikkerhetsrådsresolusjon 1373 med oppfølgingsresolusjonar. Dette har generelt sett vore med på å styrkje førestellinga om at OEFs aktivitet er FN-mandatert, noko som i det minste kan diskuteraast.

Det er politisk viktig å styrkje ISAF-banda til FN gjennom stabiliseringsargumentet. Jo sterkare ISAF kan stå aleine i Afghanistan, jo sterkare blir dette argumentet, og jo kortare blir vegen til ein eventuell FN-kommando over styrken på sikt. Det er også dei som kan tenkje seg det. Ei styrking av FN-banda til ISAF startar med å fristille ISAF meir frå «Enduring Freedom». Dei norske F-16-flya bør sjåast som ein del av dette og eit teikn på at ISAF og OEF ikkje smeltar i hop. Dette er ein av dei gode grunnane som gjer at vi frå SVs side kan støtte det å sende jagarfly.

SV vil hegne om ISAF-mandatet og den defensive, stabiliserande rolla ISAF har. Om noko anna skulle skje, ville vi ha ein politisk situasjon der støtta til Afghanistan-engasjementet vårt på lang sikt ville henge i ein tynnare tråd.

Så nemnde eg at vi har, iallfall i SV, siste veka fått innspel frå ulike organisasjonar, f.eks. frå Afghanistankomiteen, som seier rett ut med sin bakgrunn i Afghanistan og lange erfaring at det er viktig at «Enduring Freedom» blir kutta, og no når ISAF blir styrkt på praktisk og politisk vis, blir også folkeretten og FN sitt truverde styrkt. Det vil hjelpe på prosessen i Afghanistan på ein riktig måte, som er viktig og ei motvekt mot USAs metodar og haldning til folkeretten. Og ein må skilje mellom ISAFs militære og humanitære aktivitetar. Dette er eitt innspel som har komme til oss i løpet av denne veka. Folk med lang erfaring i Afghanistan ser at på bakken trengst det sikkerheit, det trengst tryggleik. Dei er stort sett berre i Kabul, men har òg prosjekt ute i Afghanistan, og dei ser at skal ein bonde kunne reise på marknaden med varene sine, er han avhengig av at det er sikkerheit på bakken, også ute i provinsane. Derfor er det at vi frå SV kan vere med og støtte at sikkerheita skal utvidast også i dei nordlege områda. Vi har erfaring i Meymaneh. Vi veit at vi også kan klare dette i endå større område bortover mot Mazar-e Sharif.

Talas tale er klar: Vi har i løpet av dei åra vi har vore i Afghanistan, brukt drygt 2,2 milliardar kr på militært engasjement. Drygt 1,3 milliardar kr av dette har gått til «Enduring Freedom», 670 mill. kr har gått til ISAF, og drygt 225 mill. kr har gått til fellesutgifter. For SV er det ingen tvil om at dette kan tolkast som at vårt militære engasjement i Afghanistan blir sterkt redusert. Det er viktig. Kva skal vi då bruke dei midlane til? Kva skal vi då bruke desse soldatane til? Jo, sjølv sagt: Vi skal inn på FN-spo-ret. Der er òg tala heilt klåre, eg nemnde det i ei replikkveksling i stad: Vi er på iallfall minus 1 500 soldatar på sikt, og har vore det etter at vi låg på topp for ca. 10–11 år sidan. Vi kan komme tilbake til det FN-spo-ret dersom vi vil. Eg trur Regjeringa vil vere i stand til å klare det i løpet av neste år, og iallfall begynne ein sånn type prosess, slik at det er tydeleg at Noreg satsar på FN. Etter mitt skjønn gjer vi også det kloke valet at vi ikkje satsar så mykje som vi hittil har gjort, på å rydde opp etter USA sine krigar. Vi vel folkeretten, vi vel det riktige sporet.

Det blir diskutert om både ismar og ideologiar nær-mast er døde. I staden har vi kanskje fått to viktige ting som blir hegna om som eit grunnlag i kvart eit land, og det er menneskerettar og dei gode orda på engelsk «Rule of Law». Det er det vi kanskje i størst mogleg grad skal bidra til at det blir laga grobotn for i Afghanistan. Klarer vi å få til det, kan vi frå SVs side vere med på at det også skal leggjast grunnlag for det gjennom militært engasjement. Eg har sjølv vore i Kabul, og eg har snakka med våre soldatar der borte. Dei er stolte over sin innsats. Eg har sjølv sett det dei har gjort, iallfall delar av det. Men dei har ein bodskap til norske politikarar som kjem dit: Det arbeidet vi gjer, og dei investeringane som vi gjer no, det må bli følgt opp med langsiktig bistand, og det må ikkje minst bli følgt opp med langsiktig handelspolitikk, som vil gjere det mogleg for afghanske bønder – og dei fleste i Afghanistan er faktisk sysselsette innafør landbruksnæringa – å komme seg på fote igjen.

Ein liten digresjon: Eg var sjølv med i førre veke og opna ein ICA-butikk. Ein organisasjon som er delvis styrt av Kirkens Nødhjelp og heiter så mykje som Forum for utviklingshandel, har teke initiativ til å hente varer direkte frå fattige bønder, anten det er i Nicaragua, El Salvador eller i Asia, for å selje varene anten på Karl Johan eller t.d. på ICA i Moldeliveien. ICA, Norgesgruppen, COOP, dei tre store når det gjeld matvarehandel i Noreg, er med på dette. Det skaper eit direkte samband mellom den fattige bonden og den norske forbrukaren. Det er på det området i handelspolitikken vi kan opne marknaden, gje fattige bønder rom for varene sine i våre butikkar og på den måten gje dei moglegheit til å få seg eit eige utkomme. Det vil kanskje vere det aller viktigaste bidraget når vi skal prøve å løyse dei grunnleggjande problema i Afghanistan og andre land.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øyvind Vaksdal (FrP)[11:16:17]: Sosialistisk Venstreparti har etter bare noen få uker i regjering klart det kunststykket å demonstrere mot sin egen regjering. I for-

rige uke fikk vi oppleve at store deler av partiets stortingsgruppe stod på plenen foran Stortinget og demonstrerte mot jagerfly. Dette som i utgangspunktet kunne se komisk ut, for ikke å si latterlig, er langt mer alvorlig enn som så. Dette sender uklare signaler ut i verden om særdeles viktige utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål. Jeg vil derfor spørre representanten Jacobsen om man i Sosialistisk Venstreparti overhodet ikke er bekymret for de signaler man sender ut til venner og allierte gjennom slike handlinger. Og videre: Er representanten Jacobsen enig med sin partifelle Hallgeir H. Langeland, som karakteriserer irakere som er under opplæring i Norge for å bygge opp sitt eget land, som quislinger?

Bjørn Jacobsen (SV) [11:17:50]: Eg synest ingen av dei irakarane som deltek i opplæringa på Jåttå i Stavanger, kan kallast for quislingar – så det er sagt.

Så til spørsmålet om dei signala som vi sender til våre allierte. Eg synest dei signala som no blir sende ut til verda, er veldig gode. Morten Høglund har på ein veldig god måte i innlegget sitt tidlegare forklart dei problema FN står overfor. Og skal ikkje vi, verdas rikaste land, bidra og setje inn ressursar der, for å få FN til å bli betre, kven skal då gjere det?

Så var det snakk om demonstrasjonar utafør her. I løpet av dei fire siste åra har eg mange gonger vore ute på demonstrasjonar og markeringar, kva det måtte vere, av alle moglege slag, og det står vi som enkeltrepresentantar heilt fritt til. SV står bak det Regjeringa har lagt fram her i to utgreiingar, frå utanriksministeren og frå forsvarsministeren. Folk må få lov til å demonstrere, det er opp til kvar enkelt.

Finn Martin Vallersnes (H) [11:19:11]: Det er ca. en uke siden SVs forsvarspolitiske talsmann, Bjørn Jacobsen, uttalte at det neppe blir aktuelt for Norge å delta i felles EU- eller NATO-operasjoner, fordi all kapasitet vil bli brukt i FN-oppdrag. Men det som etterspørres fra høykostlandet Norge, er jo ikke de store kontingentene, jf. Jacobsens drøm om 1 500, men spesielle kompetanser og kapasiteter, som vi gjennom år planmessig har utviklet som en integrert del av NATOs totale kapasitet. Spørsmålet er om SV vil motsette seg fremtidig norsk deltakelse som en del av felles NATO-aksjoner med FN-mandat. Eller sagt på en annen måte: Er det viktigere for SV med fargen på hjelmen enn at Norge faktisk bidrar i sammenhenger og med tjenester som FN har bruk for, og har anmodet om?

Bjørn Jacobsen (SV) [11:20:20]: Allereie før som-maren var det klart: ikkje ut av NATO, ikkje inn i EU. Så den er grei, i forhold til at SV vil ikkje motsette seg denne typen internasjonale operasjonar. Men, som det står heilt utvitydig og klart i Soria Moria-erklæringa, det skal vere etter FN-mandat og etter folkeretten.

Så viste Vallersnes til eit oppslag i Aftenposten. Aftenposten drog det vel litt langt når ein tolka det slik at vi vil vere så opptekne i FN at vi ikkje vil få tid til noko som helst anna. Det trur ikkje eg. Eg trur vi vil ha eit breitt

spekter av internasjonale operasjoner. Men der vi verkeleg er på minussida no for tida, er på FN. Den førre regjeringa snakka om FN i alle samanhengar, men følgde aldri opp i forhold til internasjonale operasjonar.

Jon Lilletun (KrF) [11:21:31]: Dersom ein påstand vert sett fram mange nok gonger, kan han verte ståande sjølv om han ikkje er rett. Det gjeld påstanden om at det er noko heilt nytt med denne typen utgreiing med debatt etter, at det er ei ny openheitslinje. Eg ber representanten Jacobsen tenkje litt tilbake, han har vore med og diskutert tilsvarande saksområde etter tilsvarande utgreiingar. Difor vert det ein feil påstand som representanten Jacobsen kjem med.

Så til ein annan påstand i innlegget til Jacobsen, eit tema eg òg tok opp i replikken min til komiteens leiar, nemleg om «Enduring Freedom» har eit solid FN-mandat. Jacobsen uttrykte seg faktisk som om det var tvilsamt. Dette kjem eg til å bore i overfor både Regjeringas representantar og stortingsrepresentantane frå regjeringspartia. Meiner Jacobsen at det ikkje ligg føre eit solid FN-mandat for «Enduring Freedom»?

Bjørn Jacobsen (SV) [11:22:50]: Eg sa at det FN-mandatet iallfall kan diskuterast. FN var inne på ei sklie, FN er på tur til å bli eit sandpåstrøingsorgan. Kanskje i visse tilfelle blir også folkeretten utvatna. Og han blir ikkje utvatna av kven som helst, men av ein av våre nærmas-te allierte. Tony Blair gjekk nettopp, i førre veke, på sitt første store nederlag; han ville ha fangar sitjande i 90 dagar. Vi veit at ein med Patriot Act flyttar på ein del sivilrettslege og borgarlege bastionar. Vi flyttar også på folkeretten. Derfor er det eg seier at FN-mandatet til «Enduring Freedom» iallfall kan diskuterast.

Jon Lilletun veit jo at eg ikkje har lov før om 30 år å seie kva han sa – eg kan seie kva eg sa, men eg må vente 30 år før eg kan seie kva Jon Lilletun sa – i alle dei utvida utanrikskomitemøta vi hadde i førre perioden. Det som er heilt klart, er at vi frå SV si side foreslo mange gonger og prøvde å få dei sakene som blei diskuterte i den utvida utanrikskomiteen, opp i denne opne salen, og vi mislykkast mange gonger.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet over.

Presidenten vil kort bemerke at hadde det vært en representant fra et annet parti som hadde omtalt FN som et sandpåstrøingsorgan, ville det muligens blitt påtalt.

Jon Lilletun (KrF) [11:24:41]: Eg meiner det er heilt påkravd at utanriksministeren og forsvarsministeren klargjer om dei deler representanten Jacobsens syn på «Enduring Freedom» og eit FN-mandat. Det at ein faktisk omtaler FN og FN sine organ i forhold til den saka slik som representanten Jacobsen gjorde her, gjer at vi må ha ei avklaring på det. Komiteens leiar avklarte det ikkje, og eg ventar da at utanriksministeren klargjer at mandatet ligg føre. For det er framstilt som ei kapasitetsendring at ein no går inn i ISAF i større grad, og trekkjer seg ut av «Enduring Freedom». Men Regjeringa har ikkje så langt

sagt at det er på grunn av at det ikkje finst eit FN-mandat. Den klargjeringa må kome, og det utfordrar eg da utanriksministeren til å gjere når han kjem på stolen.

Så vil eg takke utanriksministeren og forsvarsministeren for gode utgreiingar om situasjonen i Irak og Afghanistan. Utgreiingane viser at hovudlinjene i den norske tryggings- og utanrikspolitikken ligg fast, og at det i hovudsak er brei semje om dei norske utanrikspolitiske prioriteringane. Det overordna målet for norsk tryggingspolitikk er å førebyggje krig og hindre trugsar mot Noreg og den kollektive trygginga. Vår politikk skal fremje fred, stabilitet og ei positiv utvikling av den internasjonale rettsordenen. Eg er glad for at Regjeringa framleis skal forankre utanriks- og tryggingspolitikken i FN-pakta og folkeretten, i NATO-medlemskapen og i samarbeidet med våre allierte.

Slik eg ser det, har SV to små knappholsblomstrar igjen. Det er dei strategiske endringane i styrkane i Irak og i «Enduring Freedom». Når det gjeld NATO-medlemskap, når det gjeld hovudlinjene, som det har vore brei semje om i utanrikspolitikken, er det faktisk det som er innhaldet i utgreiingane frå Regjeringa sine representantar.

Utanriksministeren la vekt på at militær innsats åleine aldri kan løyse dei utfordringane vi står overfor i t.d. Afghanistan og Irak. Det er mogleg å vinne ein krig med militære midlar, men ein må investere på eit breiare felt for å vinne freden. Vi ser i dag at det er svært skjøre grenser mellom krise, konflikt og fred. For å oppnå ei langsiktig positiv utvikling i område med konflikt må ein ha strategisk og koordinert bruk av fleire verkemiddel, m.a. dei utviklingspolitiske, humanitære og politiske og dei som dreier seg om tryggingstiltak.

Så er det viktig å skilje mellom dei ulike aktørane si oppgåve. Som FN sin generalsekretær ved fleire høve har uttalt, er det i dag ei stor utfordring å møte overgangen mellom krig og varig fred. Det er i denne overgangen vi ofte ser dilemmaet og dei uklare rollene til dei militære styrkane og dei humanitære oppdraga. Denne utfordringa må vi møte med ein politisk strategi, innan eit rammeverk for konflikthandtering. Eg er glad for at utanriksministeren i si utgreiing la vekt på å skilje mellom mandatet til militære bidrag og det mandatet humanitære organisasjonar skal vareta. Det er eit viktig skilje å trekkje, men situasjonen er meir samansett enn så. Framveksten av komplekse humanitære kriser dei seinare åra har gjort det naudsynt å tenkje nytt om forholdet mellom militære styrkar og ikkje-statlege humanitære organisasjonar. Vi treng difor ei grundig vurdering av forholdet mellom det militære og dei humanitære, frivillige organisasjonane. Begge partar ser utfordringa, slik situasjonen har utvikla seg, og eg trur difor både Forsvaret og dei frivillige organisasjonane ynskjer ein konstruktiv debatt og arenaer der ein saman kan reflektere, og få ei betre samhandling i praksis. Begge aktørane medverkar på kvar sin måte til fred og utvikling, men vi skal vere bevisste dei ulike rollane dei har.

I nokre konfliktrar vil det vere umogleg å utføre humanitære oppgåver utan hjelp frå det militære. Vi skal derimot vere generelt varsame med å bruke militære styrkar

for å utføre humanitære oppgaver. I den sivile delen av stabiliseringslaget i Meymaneh i Afghanistan er det ein bistandsrådsgjevar og ein politirådsgjevar. Eg trur dette kan vere eit viktig tiltak, men det viser nettopp den tette koplinga mellom det militære og det humanitære, utan at det vert problematisert ytterlegare.

Kristeleg Folkeparti har heile tida vore mot krigen i Irak, men vi har vore opptekne av å hjelpe det irakiske folket. Dei opplever framleis ein brutal kvardag, med konflikt, terroraksjonar og uro. Utryggja i Irak er framleis så fundamental at militært nærvær er heilt sentralt. Som utanriksministeren peika på i si utgreiing, går desse angrepa i hovudsak ut over sivilbefolkninga.

Kristeleg Folkeparti deler utanriksministeren sitt syn at det internasjonale samfunnet må stille opp når det gjeld både trygging og oppbygging av samfunnet i Irak, og at Noreg må ta sin del av ansvaret. Det internasjonale samfunnet har eit ansvar for å sørgje for fred og tryggleik i Irak og for ivaretaking av menneskerettane. For meg er det noko motsetnadsfullt når ministeren understrekar at Noreg skal medverke til auka tryggleik i Irak, samstundes som vi trekkjer ut personell frå den fleirnasjonale stabiliseringsstyrken og det norske engasjementet i NATOs treningsmisjon i Irak vert avslutta.

Eg er glad for at Noreg framleis vil leggje til rette for opplæring i NATO sitt treningssenter på Jåttå. Eg er òg glad for at SV no har endra haldninga si og ser verdien av at irakisk tryggingsspersonell får opplæring i menneskerettane og i demokrati.

Kristeleg Folkeparti konstaterer òg at det ikkje vert endringar for norsk militært personell som tenestegjer i NATO sin kommandostruktur. Kristeleg Folkeparti støttar dette. Eg ynskjer å presisere at NATO ikkje er involvert i kamphandlingar i Irak. Bidraga til Irak er konsentrerte om trening, utstyr og teknisk hjelp. Målet er å hjelpe Irak med sjølv å byggje kapasiteten til styresmaktene og til å adressere det irakiske folk sine tryggingssbehov.

Utanriksministeren omtalte utviklinga av petroleumssektoren i Irak. Kristeleg Folkeparti er samd i at Irak på sikt skal klare seg sjølv, og at utviklinga av petroleumssektoren da vil vere sentral. Vi er derimot ikkje så trygge på at Noreg på det noverande tidspunktet bør styrkje samarbeidet innan petroleumssektoren med irakiske styresmakter. Situasjonen i landet er svært ustabil, og arbeidarar innan oljesektoren vil måtte trenge eit militært vern mot terror og vald. Kristeleg Folkeparti stiller seg difor litt undrande til at Regjeringa ikkje vil medverke til militær stabilisering i Irak, men vil utvikle eit petroleumssamarbeid som i ei konfliktsone vil verte avhengig av nettopp ein militær tryggingssstyrke.

Noreg har prioritert fredsarbeid i Afghanistan, og vi må difor vere innstilte på å stille opp når det trengst. Forsvarsministeren orienterte om at Noreg vil konsentrere sitt bidrag om ISAF til Nord-Afghanistan, og at Noreg vil stille med ein hurtigutrykkingstyrke på om lag 180 personar. ISAF er NATO sin tryggingssstyrke med FN-mandat i Afghanistan. NATO spelar ei støttande rolle for dei afghanske styresmaktene, og det er dei som har eigarskapen til prosessen. Kristeleg Folkeparti er i utgangspunktet

positivt til at Noreg aukar støtta til Afghanistan ytterlegare, fordi det er viktig at vi lykkast i å stabilisere samfunnet, og at ISAF får fortsetje si utviding. Tryggingssituasjonen i Afghanistan har betra seg, men styresmaktene står framleis overfor store utfordringar knytte til regionale stridsherrar og andre regionale grupperingar.

NATO er ikkje den einaste tryggingssaktøren som opptrer i Afghanistan. I tillegg til ISAF er Operation Enduring Freedom framleis aktiv. ISAF og OEF samordnar sine aktivitetar og utvekslar informasjon. Regjeringa vil konsentrere sin innsats i Afghanistan om ISAF og har valt å avslutte det norske engasjementet i OEF i løpet av januar 2006. ISAF og OEF har medverka på kvar sin måte til den overordna målsetjinga om fred, stabilitet og utvikling i Afghanistan. OEF si oppgave er å kjempe mot attverande terrorstelement. Terroranslaga mot hotella i Amman og koplinga til Al Qaida illustrerer at denne innsatsen framleis er viktig. Støtta frå OEF er òg avgjerande for at ISAF skal kunne halde fram med utvidinga av sitt operasjonsområde i vest og sør i Afghanistan. ISAF på si side medverkar til å skape rammevilkår som hindrar terroristar og andre fiendtlege grupperingar i å få fotfeste igjen i regionane. Dette viser at dei to operasjonane er avhengige av kvarandre. (Presidenten klubbar.)

President, eg hadde skrive for langt i dag.

Presidenten: Presidenten har forståelse for at det av og til skjer.

Det blir replikkordskifte.

Marit Nybakk (A) [11:35:17]: Først: Jeg mener å huske at også Bondevik-regjeringen terminerer deltakelse i Operation Enduring Freedom fra 1. januar.

Så skal jeg gi representanten rett i én ting, og det er at både Operation Enduring Freedom og stabiliseringsstyrken i Irak er folkerettslig forankret. Men Norge deltar vitterlig ikke i alle FN-mandaterede operasjoner i verden. Når det gjelder operasjonen i Irak, var det i 2004 slik at Stortinget var delt på midten. Likevel valgte Bondevik-regjeringen å sende stabsoffiserer til Irak. Mener Kristelig Folkeparti at Bondevik-regjeringen her brøt med en lang tradisjon i Stortinget som går ut på at deltakelse i internasjonale operasjoner skal være bredt forankret i dette hus?

Og et annet spørsmål: Kristelig Folkeparti har tradisjonelt sett vært veldig opptatt av både FN og Afrika. Vil Kristelig Folkeparti nå støtte Regjeringen og stortingsflertallet når vi øker vårt engasjement under FN-kommando?

Jon Lilletun (KrF) [11:36:38]: Det er heilt rett at Kristeleg Folkeparti har ein lang tradisjon for å støtte opp om FN, og likeins FN-leidde operasjonar. Difor stod det i den delen av manuset – det var glitrande, heile manuset – som eg ikkje fekk framført, at vi støttar opp om ei styrking av FN-innsatsen frå Noreg si side. No vil FN-innsats òg for ein stor del vere at FN faktisk ber om koordinerte NATO-operasjonar på vegner av FN. Så her er det begge delar. Det går ikkje einssidig ein veg.

Så vil eg takke representanten Nybakk for at ho no bekreftar det eg har prøvd å få fram fleire gonger i dag, at Operation Enduring Freedom og tryggingsstyrkane i Irak har solid FN-mandat. Det var avklarande. Eg går ut frå at ho slo det fast på vegner av regjeringspartia, slik at vi ikkje lenger treng å ha nokon tvil om det.

Presidenten: Representanten Lilletun får kanskje en mulighet til å benytte siste del av manus, hvis neste replikk passer inn.

Bjørn Jacobsen (SV) [11:37:58]: Representanten Lilletun tok opp det veldig viktige temaet skiljet mellom humanitær og militær innsats. Der bør vi halde fana høgt så vi ikkje går blindvegar. Ein ting er at folk ute i område der det er veldig mykje usikkerheit, blandar og misforstår – kven som er soldat i dag, og kven som er bistandsarbeidar neste dag. Ein annan ting er det som skjer i OECD sin DAK-komite, der vi ser ei stadig utholing av pengebruka. Vi ser at forsvars- og militærinteressene heile tida vil stele frå lommerusket på 50 milliardar dollar som går til bistand. Der skal i alle fall Kristeleg Folkeparti og den tidlegare utviklingsministeren ha all ære. Det arbeidet må vi fortsetje med å høgne her i salen.

Ser vi på det som skjer i Afghanistan, er det ingen tvil om at ISAF er defensiv, mens OEF har ein mykje meir offensiv karakter. Dersom vi seier at vi har ein avgrensa kapasitet, er det ikkje då lurt å satse meir på ISAF og trekkje oss ut av OEF?

Jon Lilletun (KrF) [11:39:15]: Fyrst: Eg er einig med representanten Jacobsen i, som eg sa, at det er nødvendig med ein brei og god debatt om forholdet mellom militære aksjonar og humanitære aksjonar, dei vert meir og meir fletta inn i kvarandre. Det er ein viktig debatt.

Så til om det ikkje er lurt å trekkje seg ut av «Enduring Freedom» og gå inn i ISAF, i og med at ISAF er defensiv. Ser vi litt historisk på dette, på den dagen «Enduring Freedom» vart etablert for å få skifta ut Taliban med eit demokratisk styre i Afghanistan, er eg ikkje sikker på at defensive styrkar åleine hadde vore nok. Eg trur faktisk vi måtte bruke den skarpe enden. Difor var det nødvendig at ein òg gjekk offensivt til verks. Så er det sidan, når ein skal stabilisere landet, at ISAF har fått den viktige rollen den har. Desse to samarbeider, og det er òg snakk om å slå dei saman. Så difor: Det var behov for ein skarp ende, og det er behov for ein defensiv ende no i forhold til ISAF.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:41:10]: I 5–10 år har norske borgere gjort stor innsats for fred og stabilitet i regi av FN, NATO og verdenssamfunnet for øvrig. Det er derfor viktig at Norge fortsatt gjør en innsats for at andre land og folkegrupper kan få fred, håp og en positiv utvikling. På Stortinget har det vært bred enighet om disse hovedlinjene i utenrikspolitikken.

Senterpartiet er opptatt av at Norge skal være en aktiv bidragsyter i internasjonal konfliktløsning, forbli en sterk

støttespiller for FN og være en troverdig alliert og bidragsyter i NATO. Hovedlinjene i norsk utenrikspolitikk ligger fast, herunder en sterk oppslutning om folkeretten, medlemskapet i NATO, EØS-avtalen og det at Norge ikke er medlem av EU.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen i vår del av verden har endret seg betydelig. Under den kalde krigen var spenningen mellom øst og vest den dominerende trusselen. I dag er de sikkerhetspolitiske utfordringene mer preget av regional ustabilitet, fare for terrorangrep, sosial uro og interne væpnede konflikter i enkeltland.

Senterpartiet arbeider for at Norge skal være en aktiv bidragsyter til internasjonal stabilitet gjennom et aktivt diplomati, humanitær bistand og deltakelse i fredsbevarende operasjoner. Både internasjonal solidaritet, kampen mot terror og hensynet til norsk sikkerhet tilsier at Norge må være en aktiv samarbeidspartner i internasjonal krisehåndtering.

Vi må bygge videre på og samtidig styrke den kompetanse Norge alt har opparbeidet innen fredsbevarende operasjoner, og som har som hovedsiktemål å trygge stabilitet og sikkerhet for sivilbefolkningen. For at Norge skal kunne være en tydelig fredsnasjon, må vi styrke Norges bidrag til å forebygge, dempe og løse konflikter. Derfor mener Senterpartiet at vi må trappe opp den norske sivile og militære deltakelsen i FNs fredsbevarende arbeid, med særlig vekt på Afrika. Sudan er i første rekke det landet vi nå har rettet blikket mot.

Deltakelse i internasjonale operasjoner skal være forankret i FN-pakten og ha et klart FN-mandat. FN er den eneste internasjonale instans som kan legitimere bruk av makt. Det skal og må være en høy terskel for bruk av militærmakt. Derfor bør Norge heller ikke delta i forberedelse til aksjoner som ikke er autorisert av FN.

I samsvar med erklæringen fra Soria Moria har den rød-grønne regjeringen besluttet å trekke norske offiserer fra NATOs treningsoppdrag i Irak. Samtidig er Regjeringen og Senterpartiet opptatt av å prioritere sterkt internasjonale operasjoner gjennom NATO. Som en konsekvens av dette er det naturlig nå å øke engasjementet i forhold til ISAF. Dette er et meget klart uttrykk for vår solidaritet i forhold til NATO-samarbeidet. I tillegg vil vi øke vårt bidrag til FN.

NATO-styrken i Afghanistan utvider sitt nærvær til mer ustabile områder. Derfor øker behovet for å ivareta styrkenes sikkerhet. Flystøtte spiller en viktig rolle i NATOs styrkebeskyttelse i Afghanistan. På samme måte som fly fra den amerikanskledede koalisjonen, operasjonen «Enduring Freedom», kan bistå NATO-styrker i nødsfall, kan NATO-fly bli anmodet om å støtte styrker fra koalisjonen som er i samme situasjon. Men dette – og jeg under streker det – er unntakshendelser, og flyene vil uansett forbli under NATO-kommando. Det er viktig at Norge deltar med stabsoffiserer i ISAFs kommandostruktur. Dette vil sikre at flyene ikke tar på seg oppdrag som strider mot ISAFs mandat.

Avslutningsvis vil jeg presisere at Senterpartiet er opptatt av at Norge forblir en troverdig alliert og bidragsyter til FN- og NATO-operasjoner.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Ove Width (FrP) [11:47:41]: Representanten Samuelsen sa veldig mye positivt, synes jeg. Han nevnte at det er viktig at vi er en troverdig alliert i NATO. Han nevnte også at vi skal være en troverdig bidragsyter til stabilitet. Alt dette synes jeg er veldig bra.

Men jeg har lyst til å følge opp et spørsmål som er stilt tidligere her i dag til SV. Jeg har lyst til å spørre også Senterpartiet litt om dette: Når Senterpartiet ser SVs forsvarspolitiske talsmann samt andre fremtredende SV-representanter, her i salen og utenfor, stå ute og demonstrere mot sin egen regjering, og ser hva de egentlig står for, synes Samuelsen – ut fra det han har nevnt her – det er særlig komfortabelt å sitte i en regjering med representanter fra et parti som har slike synspunkter? Hva slags signaler mener Senterpartiet og Samuelsen dette er å sende ut til nettopp det han snakker om: et troverdig, alliert NATO?

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:49:10]: For meg var det viktig å presisere Senterpartiets holdning og det jeg oppfatter som en klar beskjed fra Regjeringen om hvor vi står. I enhver demokratisk prosess vil det alltid være noen som ikke helt er enig i de beslutninger som blir tatt. Noen ganger kan det gi seg utslag i det som vi så utenfor Stortinget, andre ganger foregår intersemotsetningene og konfliktene internt i partiene. Jeg vil gi uttrykk for jeg synes at dette er en sak som først og fremst SV må rydde opp i og klarere ut, men jeg understreker at Regjeringens holdning i denne saken er klinkende klar, og Senterpartiet støtter den.

Inge Lønning (H) [11:50:28]: Det var et prisverdig klart svar. Det må vel bety at vi ikke kommer til å oppleve Senterpartiet i rollen både for og imot sin egen regjering. Hvis Senterpartiet skulle oppholdt seg på plenen, ville det vel for det partiet ha vært å oppholde seg på jordet, og det ville kanskje vært enda mer spesielt.

Men mitt spørsmål gjelder et annet punkt, nemlig den veldig sterke understrekningen av at det under enhver omstendighet må foreligge et eksplisitt FN-mandat dersom Norge skal kunne delta i internasjonale operasjoner. Betyr det at Senterpartiet nå mener at deltagelsen i Kosovo i sin tid ikke burde ha funnet sted? Man kunne regne opp en rekke andre eksempler hvis man går lenger tilbake i historien, men mitt spørsmål er: Mener man virkelig for ramme alvor at i de situasjonene hvor FNs sikkerhetsråd er lammet – det forekommer som kjent fra tid til annen – skal også Norge være en del av lammelsen?

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:51:55]: Jeg kan berolige siste taler med at Senterpartiet normalt i mange tilfeller har sine arbeidsoppgaver på jordet, men i dette tilfellet skal vi unngå å være på jordet.

Når det gjelder Kosovo, representerte det en spesiell situasjon. Jeg gav uttrykk for det som er Senterpartiets prinsipielle holdning. Men om man har en prinsipiell holdning, klarer ikke den å løse alle livets avskygninger. Så vi må også stå fritt til å vurdere dersom vi opplever situasjo-

ner som ikke er innenfor den prinsipielle holdningen. Men vår hovedholdning er klinkende klar.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Anne Margrethe Larsen (V) [11:53:17]: Venstre slutter seg til utenriksministerens redegjørelse og de perspektivene som trekkes opp, og vi er i det vesentlige enig i utenriksministerens konklusjon om at Norge skal fortsette å støtte stabiliseringen og gjenoppbyggingen av Afghanistan og Irak.

Venstre er også enig med utenriksministeren når han understreker at militær innsats i seg selv aldri vil være tilstrekkelig for å løse den typen konflikter vi ser i Afghanistan og Irak. Vi er videre svært tilfreds med at utenriksministeren inviterer til størst mulig åpenhet om hvordan Norge kan bidra med sivile og militære bidrag i internasjonale operasjoner.

Situasjonen i Irak er fortsatt meget ustabil. På tross av de betydelige militære ressurser som nå settes inn, kan situasjonen i deler av landet ikke sies å være under kontroll. Veien mot økt stabilitet går gjennom en politisk prosess basert på demokratiske verdier. Dette er en prosess som verdenssamfunnet har et medansvar for skal lykkes, og grunnlaget finner vi i Sikkerhetsrådets resolusjon 1546.

Nå må vi samle oss om de tiltak som kan bidra til å bygge samfunnet i Irak opp igjen. For det første må vi bidra til bedret sikkerhet og økt stabilitet i alle deler av landet. Vi får ingen positiv utvikling i Irak uten økt sikkerhet. For det andre må vi styrke den demokratiske politiske prosessen. Vi får ingen bred og stabil utvikling i landet uten styrket legitimitet for det irakiske styret. For det tredje må vi legge til rette for og etablere rammebetingelser for en økonomisk utvikling av landet. Gjenoppbygging og revitalisering av økonomien er også en forutsetning for en positiv utvikling i Irak, og med sine naturressurser har landet gode forutsetninger for på sikt å klare seg uten internasjonal utviklingsbistand.

FN har sagt at verdenssamfunnet må ta sin del av ansvaret for å bygge opp Irak.

Jeg registrerer at utenriksministeren sier at Norge på sikt må bidra til at Irak kan klare seg selv. Petroleumsindustrien nevnes som eksempel på hvor Norge har spesielle forutsetninger for å bidra. Hva vil utenriksministeren gjøre på kort sikt?

De hyppige og ødeleggende angrep fra opprørsstyrkene virker også destabiliserende i landet. Det internasjonale samfunn må være tydelig på å ta avstand fra disse angrepene. Venstre vil understreke at også vi må støtte irakerne i deres anstrengelser for å få kontroll og styring i eget land.

Det er på sin plass å rose den innsats norske frivillige hjelpeorganisasjoner har bidratt med i Irak. Norsk Folkehjelp driver demokratiprojekter og minerydding i Nord-Irak. Kirkens Nødhjelp, Redd Barna, Røde Kors og Tromsø Mineskadesenter er blant organisasjonene som har mottatt støtte til prosjekter innen områder som helse, bistand til flyktninger, vannforsyning, sanitære forhold og minerydding.

Fra norsk side må det gjøres klart at internasjonalt samarbeid og dialog er veien å gå. Allianser fra sak til sak vil etter Venstres mening ikke bidra til en forbedret situasjon i Afghanistan og Irak. I den grad Norge kan bidra til å fremme dette, må vi benytte muligheten til det.

Utviklingen går i retning av at afghanerne selv i stadig større grad overtar ansvaret for sikkerheten i sitt eget land. Dette er resultat av den systematiske opplæringen av afghanske militære sikkerhetsstyrker og politi de siste årene. En av de viktigste utfordringene blir å styrke sentralmyndighetenes autoritet og kontroll i provinsene. Dette er en forutsetning for å redusere de lokale krigsherrenes makt og for å lykkes med å bekjempe den økende narkotikaproduksjonen.

Venstre er enig i vurderingen av at en fortsatt aktiv støtte og deltakelse fra det internasjonale samfunn er en forutsetning for at man skal kunne lykkes med å oppnå varig stabilitet i Afghanistan. Det er derfor viktig at allierte land følger opp NATOs vedtak gjennom å bidra til ISAFs nærvær i provinsene. Venstre stiller seg bak at Regjeringen på denne bakgrunn foretar en justering av vårt framtidige styrkenærvær i Afghanistan. Norge vil dermed gi et direkte bidrag til stabilitet i nordregionen sammen med flere øvrige allierte og nordiske land, bl.a. Tyskland, Nederland og Sverige. Anmodningen fra NATO om tre–fire F-16-fly i tre måneder må derfor ses ut fra behovet for økt luftstøtte for ISAFs arbeid i provinsene.

For Venstre har det alltid vært viktig å legge stor vekt på å videreutvikle og styrke folkeretten og FN's rolle, bl.a. ved å bidra til å styrke FN's evne til krisehåndtering. Det er viktig at vi i Norge kan bidra til arbeidet med å skape en mer stabil verden. Gjennom å vise vilje og evne til å bidra i den type arbeid styrker vi også vår egen rolle og betydning internasjonalt.

For Venstre er det også viktig at Norge får beholde full nasjonal beslutningsmyndighet når det gjelder hvilke operasjoner norske styrker skal delta i. Det vil følgelig ikke være tale om å overføre verken formell eller reell beslutningsmyndighet eller militær innsats til en organisasjon som vi ikke er medlem av. Det vil være en ufravikelig forutsetning for deltakelse at operasjonene er solid forankret i folkeretten. Utenriksministeren gav oss forsikringer om at disse forhold er godt ivaretatt, og Venstre stiller seg bak Regjeringens beslutning om fortsatt og forsterket deltakelse i ISAF. Venstre ønsker videre et sterkere internasjonalt engasjement i Forsvaret. Norsk politikk må ikke bare involvere seg i de konfliktene som trekker til seg stormaktenes oppmerksomhet. Vi vil prioritere operasjoner der det humanitære behovet er størst.

De siste årene har norsk deltakelse i FN-operasjoner sunket. Venstre ønsker å snu denne utviklingen. For Venstre er et FN-mandat en klar hovedregel for internasjonale operasjoner. Derfor må også NATO være svært restriktive med å igangsette fredsskapende operasjoner utenfor NATOs områder dersom det ikke foreligger et FN-mandat. Militær intervensjon uten FN-mandat kan kun støttes i de mest ekstreme tilfeller, der en kan forhindre etnisk rensning og folkemord. En slik situasjon berettiget NATOs aksjon i Kosovo i 1999. Venstre stiller seg

derfor bak forsvarsministerens og Regjeringens ambisjoner om å øke FN-ledede operasjoner.

For Venstre er det et grunnleggende prinsipp at alle ekstraordinære militære operasjoner som går ut over retten til selvforsvar, må ha mandat fra FN's sikkerhetsråd.

I lys av det nye konfliktbildet er det behov for å forbedre sikkerheten og tilgangen til sårbare grupper for FN og de humanitære organisasjonene. Dette er i første rekke et ansvar for partene i en konflikt, men det er også behov for internasjonale politiske tiltak som sikrer legitimiteten og integriteten til humanitært hjelpearbeid.

Jeg synes det er noe merkelig å være vitne til SV's opptreden i saken om bruk av norske F-16-fly i Afghanistan. Når framtrepende stortingspolitikere og sentralstyremedlemmer i SV er med og demonstrerer mot sin egen regjering, sår de også tvil om Regjeringens politikk. Jeg forutsetter at det største og mest ansvarlige partiet i Regjeringen tar de nødvendige grep og forsikrer Stortinget om at norsk utenrikspolitikk for fremtiden skal være basert på ansvarlighet og forutsigbarhet. Vi kan ikke ha en situasjon som medfører at Regjeringens utenrikspolitikk ender opp som offer for tilfeldige protester hvor deler av Regjeringens parlamentariske grunnlag deltar. SV's opptreden gir videre grunn til å tro at Regjeringen ikke har en samlet stortingsgruppe fra SV bak seg i denne saken. Det er derfor naturlig å stille spørsmål om Regjeringen i sin utenrikspolitikk har støtte i hele SV's gruppe, eller om Regjeringen for fremtiden må henvende seg til opposisjonen for å få flertall for sin politikk. Norsk utenrikspolitikk har i stor grad vært preget av enighet. Venstre mener at dette er viktig også i fremtiden.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bendiks H. Arnesen (A) [12:03:35]: I Venstres stortingsvalgprogram for 2005–2009 står følgende:

«De siste årene har norsk deltakelse i FN-operasjoner sunket. Venstre vil snu denne utviklingen. For Venstre er et FN-mandat en klar hovedregel for internasjonale operasjoner.»

Betyr det at Venstre slutter seg til Stoltenberg-regjeringens prioriteringer av FN, som vel må sies å være en opptrapping sammenliknet med den forrige regjeringen, som Venstre var en del av?

Anne Margrethe Larsen (V) [12:04:33]: Takk for spørsmålet.

Venstre vil støtte FN. Og som jeg sa i mitt innlegg, vil vi være med, som i den forrige regjeringen, og støtte denne regjeringen i det å trappe opp FN's innsats.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:05:15]: Jeg vil først få takke for de innspill og vurderinger som er kommet fram i dagens debatt. Regjeringen ønsket å gi en

åpen redegjørelse fordi vi mener dette er spørsmål som hører hjemme i den åpne politiske debatten, i den åpne samfunnsdebatten og derfor i den åpne stortingsdebatten. Regjeringen vil fra tid til annen trenge å hente råd i Stortinget med høy grad av fortrolighet, men spørsmålet bør alltid stilles om ikke saken kan tas i åpenhet. Mange saker kan det. Og spørsmålet om hvordan vi innretter vårt internasjonale engasjement, er blant dem.

Jeg er videre tilfreds med at et bredt flertall i denne sal støtter hovedlinjen i Regjeringens politikk. Jeg vil i så måte gjøre representanten Jon Lilletuns og representanten Anne Margrethe Larsens oppsummeringer til mine. Deres beskrivelse, fra Kristelig Folkeparti og Venstre, bekrefter at dette flertallet fortsatt er bredt, og jeg vil gjerne legge til: Kanskje er det slik at flertallet om hovedlinjene er bredere enn før, ved at alle partier i denne sal nå støtter vårt betydelige NATO-engasjement.

Hovedlinjen handler om vilje og evne til å ta ansvar og vilje og evne til å bidra sammen med våre venner og allierte. Det handler om viljen til å bidra til å fremme fred og utvikling. Det handler om å forankre bruk av militært personell i internasjonale operasjoner i et klart FN-mandat, og at vår innsats skal skje innen rammen av FN og NATO. Og det handler om evnen og viljen til å fokusere innsatsen. Regjeringen har her et tydelig budskap. Vår prioritet i dag er støtte og bidrag til ISAF i Afghanistan og vilje til å stille opp ved framtidige operasjoner også i Afrika.

Så merket jeg meg at det fra enkelte hold fremmes kritikk mot at de siste stabsoffiserene i Irak trekkes tilbake, og at Norge velger å fokusere innsatsen i Afghanistan ved å satse på ISAF og følgelig avslutter bidraget til Operation Enduring Freedom ved neste rotasjon. Jeg respekterer disse synspunktene, og jeg synes de har kommet greit fram. La meg likevel få komme med noen kommentarer.

Det er greit å ha kritiske merknader til innretningen av vår innsats. Men det blir litt underlig når anslaget i denne kritikken her hjemme antar helt andre proporsjoner i forhold til de vurderinger vi får fra våre venner og allierte der ute. Det rimer ikke helt når representanter her hjemme framstiller det som et markert skifte i norsk sikkerhetspolitikk, som et brudd – at vi nærmest svikter våre allierte – når vi i samtaler med ledende representanter for FN, NATO og våre allierte ikke hører noe av dette. Det er etter min vurdering litt tankevekkende at norske politiske representanter velger å understreke at Norge nå står på randen av å bli venneløst og å bli troløst mot sine allierte, eller antyder at uttrekning av norske stabsoffiserer fra Irak vil kunne bidra til å svekke støtte til norsk syn på fiskevernsonen rundt Svalbard. Det er etter mitt skjønn et drøyt stykke.

Jeg sier det slik, fordi jeg den siste måneden har brukt mye tid på samtaler om nettopp dette. Vel kan det hos venner og allierte også her være nyanser og ulike syn på våre beslutninger. Vi samarbeider tross alt med demokratiske stater, der man kan leve med diskusjonen. Men hovedbudskapet er likevel klart: Norge oppfattes som en alliert som tar stort ansvar, som bidrar med personell av høy kvalitet, og som stiller med betydelige økonomiske ressurser og politisk engasjement.

Jeg vil minne om at Norge har 400 kvinner og menn i Afghanistan, og at dette antallet kan komme til å øke. Det er et meget høyt antall – sammenlignet med andre land.

I spørsmålet om å beholde stabsoffiserer i Irak erkjenner jeg at det handler om ærlig uenighet. Det er her ikke snakk om tilsløring, men det er faktisk både mulig og fullt ut ansvarlig å tenke selv. Det kan ikke være slik at en god alliert må tenke likt i alle saker. Norge støttet ikke invasjonen i Irak. Vi gjør det klart at vi vil stille opp for å støtte gjenoppbyggingen og utviklingen i landet på kort og på lang sikt. Men vi sier samtidig – slik en rekke andre NATO-land gjør – at vi ikke stiller med tropper.

I min redegjørelse la jeg vekt på at militær innsats alene ikke kan skape fred og utvikling. Jeg er takknemlig for at flere av representantene har fulgt opp de refleksjonene. Det som gir håp, er at mennesker kan føle sikkerhet, slik at de kan skape en framtid for seg og sine. Militær innsats kan være nødvendig for å skape sikkerhet. Å skape framtidshåp krever imidlertid politisk mot og økonomisk og sosial handlekraft.

Mange av de konfliktene som kaller på behovet for militær innsats, har direkte eller indirekte tilknytning til konflikten mellom Israel og palestinerne. Stikkord for denne konflikten er nettopp mangel på sikkerhet for israelerne og mangel på framtidshåp for palestinerne. Slik vil det fortsatt være, dersom vi ikke gjør hva vi kan for å bidra til at fredsprosessen kommer ut av dødvanne. Jeg nevner dette fordi vi ofte får en debatt om vår deltakelse i Irak og i Afghanistan ned til det siste antall offiserer eller soldater, mens det her snakkes om bredere sammenhenger og kobling mellom konfliktene i begge land med det bredere Midtøsten-spørsmålet og de store stridstemaer i vår tid. Det var dette jeg i går og i forgårs snakket med palestinske og israelske ledere om i Jerusalem og Ramallah.

Frykten for nye terroranslag sitter i Israels rygggrad. Det er lett å forstå. For hver nye selvmordsbomber som sprer død og ødeleggelse blant sivile israelere, svekkes samtidig håpet om en bedre framtid for den palestinske befolkningen. Israels uttrekning fra Gaza skapte håp hos mange palestinere – håp om å bli herre i et av rommene i eget hus, håp om handel, inntekter, jobb og sosial trygghet. Foreløpig er dette håpet gjort til skamme. Den såkalte Kvartettens spesialutsending, James Wolfensohn, beskriver Gaza i dag som et stort fengsel. En avtale om grensepassering ut av Gaza til Egypt kan være nær forestående. Uten en slik avtale får ikke palestinerne sendt sine varer til de markedene hvor de kan gi inntekter. Det haster, fordi innhøstingen er rett om hjørnet. I økonomisk forstand blir det enda viktigere å sikre lettelse på grensen mellom Gaza og Israel.

Samtidig bidrar nye israelske bosettinger på Vestbredden og utvidelse av muren til å trekke utviklingen i gal retning. I de nærmeste månedene vil nye framskritt bli spesielt krevende. I palestinske områder skal det avholdes valg 25. januar. Skifte av ledelse i det israelske arbeiderpartiet åpner for å framskyve nyvalget i Israel, kanskje til mars. Det betyr at det i begge leirer vil bli fokusert på intern posisjonering og være liten vilje til å søke løsninger langs en middelvei.

(Utenriksminister Gahr Støre)

Da er vi tilbake ved utgangspunktet. For at mennesker skal tro på fredens vei, må de oppleve at det gir resultater å satse på fred, at man får igjen ved å gi, at det blir større og ikke mindre mulighet til å arbeide, studere, handle, få tilgang til helse og å utveksle ideer – å se det slik alle mennesker ønsker alle steder, at den neste generasjonen kan få et bedre utgangspunkt enn vår egen.

Regjeringen bekrefter sin vilje til å prioritere støtte til fredsprosessen i Midtøsten. Dette hører med når vi også diskuterer innretningen av vårt militære engasjement i internasjonale operasjoner. Med Stortingets samtykke vil vi foreslå å øke støtten til de palestinske myndighetene med 10 mill. dollar, til i alt 70 mill. dollar for 2005. Vi vil som leder i giverlandsgruppen, det såkalte AHLC, legge til rette for et uformelt møte 13.–14. desember i år. Vi har fortalt partene at vi er tilgjengelig for å bistå dem – formelt og uformelt – i deres bestrebelse på å bringe fredsprosessen framover.

Jeg vil legge til at det engasjementet vi har i Midtøsten, også er på samtalepunktene når vi diskuterer med våre allierte, når vi diskuterer i NATO og i FN hvilke bidrag vi kan gi for å bringe fred ikke bare til denne regionen, men også til menneskene som lever i Afghanistan og i Irak. Det er fortsatt interessant å høre representanter for denne regionen fortelle at de bildene som skaper uro i områder over hele Midtøsten, ikke først og fremst er bildene fra Irak – det er fortsatt bildene fra Palestina. Derfor henger disse utviklingene nært sammen. Norge ønsker å bidra langs hele bredden, samtidig som vi fokuserer på den innsatsen vi har når det gjelder våre militære menn og kvinner i uniform.

Carl I. Hagen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [12:14:21]: Det var interessant at utenriksministeren valgte å betone Israel og Palestina såpass sterkt i sitt innlegg. Det var mange interessante synspunkter. Økt pengestøtte til de palestinske myndigheter og bidrag for fred skal vi sikkert få anledning til å diskutere senere.

Jeg vil gå tilbake til redegjørelsen og til et spørsmål som jeg tok opp i mitt innlegg som jeg følte ikke ble besvart. Det gjaldt følgende:

«Norsk militært engasjement (...) skal være forankret i FN-pakten og ha et klart FN-mandat.»

Så tok jeg opp spørsmålet om Kosovo og den situasjonen vi opplevde der, hvor Stortinget – til tross for uenighet i FN – valgte å gjøre noe i samarbeid med våre allierte, på vegne av en truet befolkningsgruppe. Vil vi i en parallell situasjon ha mulighet til å gjøre det, slik Regjeringen nå har valgt å formulere seg?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:15:30]:

Det er riktig at Regjeringen, både i sin plattform og i Soria Moria-erklæringen, gjør det helt klart, slik også uli-

ke representanter for andre partier sier, at norsk deltakelse i internasjonale operasjoner skal være forankret i FN-pakten og ha et klart FN-mandat.

Når det gjelder Kosovo, synes jeg det er vanskelig å diskutere en konflikt som var tidligere, satt inn i et hypotetisk perspektiv om hva vi vil gjøre framover. Det er et viktig budskap fra Norge at vi vektlegger betydningen av et FN-mandat. Jeg mener at den militære operasjonen i Irak led av betydelige svakheter fordi den ikke hadde det, og vi lever med noen av de konsekvensene i dag.

Jeg har også merket meg at det var et bredt stortingsflertall bak det vedtaket man fattet som gjaldt Kosovo. Stortinget er suverent til å fatte beslutninger ut fra den situasjonen Norge og verden møter. Men budskapet fra denne regjeringen er å vektlegge betydningen av FN-mandatet. Så får vi forholde oss til de konflikter og situasjoner som måtte oppstå, og eventuelt kalle på norsk bistand.

Erna Solberg (H) [12:16:44]: Jeg registrerer at utenriksministeren fortsatt forsøker å tilsløre de valgene som faktisk er gjort, og det faktum at det er gjort endringer i norsk sikkerhetspolitikk som et resultat av at opposisjonen mot den tidligere norske sikkerhetspolitikken faktisk sitter i regjering i dag. Jeg registrerte at på Soria Moria mente SVs ledelse selv at de hadde vunnet betydelig gjennomslag i sikkerhetspolitikken, eksemplifisert ved uttrekking av Operation Enduring Freedom.

Jeg har et par konkrete spørsmål knyttet til dette. For det første er det slik at det nå har blitt stilt spørsmål ved FN-mandatet til Operation Enduring Freedom. Jeg håper utenriksministeren kan bekrefte at det er Norges holdning at Operation Enduring Freedom har et helt klart FN-mandat, og at hele Regjeringen faktisk støtter det arbeidet som ligger bak Operation Enduring Freedom.

Det andre spørsmålet mitt er knyttet til om det bare er praktiske formål som gjør at man flytter innsatsen. Hvis ISAF i så fall overtar alle operasjonene innenfor det som Operation Enduring Freedom i dag har, vil vi da måtte verne oss mot enkelte av dem fordi vi ikke har kapasitet til å løse dem?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:18:16]:

Hadde jeg hatt mer enn 1 minutt taletid nå, ville jeg gjerne bidratt til å fjerne inntrykket av at vi tilslører. Jeg sier klart i mitt svar i dag at det er ulike syn på noen områder. Vi er ærlige når det gjelder hvordan vi ser på dette. Jeg tar gjerne den diskusjonen videre. Jeg vil også være helt tydelig på at Operation Enduring Freedom har et klart FN-mandat. Det er ingen tvil om det.

Når det gjelder Norges beslutning om å konsentrere vår innsats, er det fordi vi også i vår plattform legger stor vekt på at Norges militære engasjement i internasjonale operasjoner skal ha et FN-mandat, og de skal som hovedregel skje innenfor rammen av FN eller NATO. Operation Enduring Freedom er en koalisjon av vilje, ledet av USA. Den har et FN-mandat. Men Norge kan ikke være med i alle operasjoner som har FN-mandat. Det er mange. Vi har valgt å prioritere å samle vår innsats, som jeg mener er en klok disposisjon av ressursene. Det er én årsak. Jeg

vil også vektlegge betydningen av at dette er innenfor en operasjon som er ledet av NATO, der vi sitter inne i beslutningssystemet og kan være med og påvirke hvordan den operasjonen skal utvikle seg videre, også dersom det skal ses i en nærmere sammenheng med Operation Enduring Freedom i en nær eller fjern framtid.

Jon Lilletun (KrF) [12:19:44]: Det kunne ha vore interessant å gå inn på den siste delen av utanriksministeren sitt innlegg om Palestina og Israel, men det får vi kome tilbake til. Det er ei enorm oppgåve, og begge folka fortener etter lang tid ein annan situasjon enn den dei har i dag.

Eg nemnde i mitt innlegg, og eg vil utfordre utanriksministeren på det, at når ein vil styrkje samarbeidet på petroleumssektoren, om ein går tungt inn der, ser ikkje utanriksministeren at det kan vere eit konfliktområde i forhold til at ein då truleg treng hjelp frå stabiliseringsstyrkar eller andre styrkar? I så fall må ein ty til amerikanske styrkar.

Så er eg glad for at utanriksministeren no gjorde det klårt at det låg føre eit FN-mandat, slik at den førre regjeringas politikk på dette området hadde solid støtte i Stortinget. Ein gjer no ei endring i styrkane ut frå praktiske forhold, og ikkje ut frå at det ikkje ligg føre eit FN-mandat.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:21:11]:

Når det gjelder støtte til petroleumssektoren, er det gitt uttrykk for at det er et område hvor Norge har kompetanse. Det er jo ikke slik at vi ser for oss, når vi sier det på den måten, at det i første omgang skal være norske selskaper som skal inn, og så vil vi måtte trenge støtte fra amerikanske styrker. Vi snakker også om reformer av den irakiske petroleumsforvaltningen, de irakiske petroleumssystemene. Det er en type assistanse Norge nå gir en lang rekke land i alle verdensdeler adgang til. Det gjelder erfaringer vi har fra Oljedirektoratet, miljølovgivning osv. Det er i hovedsak den type spor vi har tenkt på.

Så kan jeg langt på vei bekrefte representantens vurdering av vår vektlegging av ISAF. Men jeg vil også understreke betydningen av at vi her vil delta i en operasjon som er NATO-ledet, og Norge er et fullt medlem og har innsikt i både planlegging, gjennomføring og framtidige scenarier for hvordan den styrken skal operere.

Morten Høglund (FrP) [12:22:20]: Jeg har stor respekt for Regjeringens og utenriksministerens ønske om åpenhet. Vi ønsker også en åpenhet knyttet til begrunnelsene. Og når man velger å trekke seg ut av «Enduring Freedom» og trekke offiserer ut av Irak, og samtidig sier at man vil se på hvordan Norge best kan bidra i forhold til stabilisering, ligger det en evaluering av Norges deltakelse i «Enduring Freedom» med offiserer i Irak som viser at dette har ikke fungert, dette har ikke vært bra.

Vi har ikke registrert og sett en slik vurdering fra Regjeringens side. Derimot har vi mellom regjeringspartiene registrert en voldsom debatt og hvilken vektlegging FN skal ha, hvilken vektlegging vår rolle til USA skal ha.

Men begrunnelsen for situasjonen i Afghanistan og Irak knyttet til disse operasjonene har vi ikke sett.

Vil utenriksministeren si noe om det?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:23:25]:

Jeg vil gjenta det jeg sa i mitt innlegg når det gjaldt Irak: Vi mener det er en riktig linje av Norge å bidra til den sivile gjenoppbyggingen av Irak. Vi kan også ha norsk personell som er NATO-sekondert, med i Irak, og vi er villig til å bidra betydelig med hensyn til både opplæring, utvikling og hjelp til Irak.

Når det gjelder Afghanistan – evaluering: Det vi vel noterer oss i samtaler med NATO og allierte, er at det er en utvikling i retning av å satse sterkere på ISAF. ISAF utvider sitt geografiske mandat, sitt operasjonsområde, og Regjeringen har hatt den oppfatningen at det i hovedsak er langs dette sporet at det internasjonale samfunnet vil ha sin hovedoppgave med å støtte det nye demokratiet i Afghanistan. Så vi har valgt å kanalisere og fokusere støtten langs det sporet vi mener har den mest lovende framtid.

Erna Solberg (H) [12:24:36]: Jeg synes at replikkordskiftet har vært oppklarende. Vi har fått oppklart at Operation Enduring Freedom iallfall etter utenriksministerens mening har et helt klart FN-mandat, og vi har fått prinsippene om at det skal være FN-mandat som er bakgrunnen for deltakelse. Man har også fått avklart at bakgrunnen for at man trekker seg ut av Operation Enduring Freedom og går inn i ISAF, er ledelsesspørsmålet, altså at man ikke vil ha norske styrker inn i en operasjon med FN-mandat som er ledet av amerikanerne. Det er det vi har forsøkt å få Regjeringen til å bekrefte, og det har utenriksministeren nå faktisk bekreftet.

Men basert på de prinsippene som nå er lagt til grunn for Operation Enduring Freedom, blir spørsmålet: Hvorfor trekker Regjeringen seg ut av Irak-operasjonen, som fra nyttår blir en NATO-ledet operasjon? Skulle man fulgt den samme logikken, burde man jo nettopp på dette området blitt værende, fordi det fra nyttår er blitt en NATO-ledet operasjon, som altså den forrige regjeringen ønsket å videreføre. Sammenhengen i det som nå gjøres i utenrikspolitikken, er ikke åpenbar.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:25:58]:

Sammenhengene i en komplisert verden er ikke alltid åpenbare. Det kan jeg slutte meg til. Men jeg er glad for at representanten Solberg er glad for at ordskiftet kan ha vært oppklarende.

Når det gjelder ISAF, vil jeg legge til en begrunnelse her, nemlig betydningen av å fokusere, betydningen av å satse innenfor et område hvor vi har vært med og vi ser en framtid, kanskje hovedframtiden for internasjonalt militært nærvær, og ikke minst at vi kommer inn i en NATO-ledet operasjon hvor vi er med.

Så er det heller ikke slik at vi deltar i alle FN-operasjoner i verden. Vi deltar heller ikke i alle NATO-operasjoner, fordi vi må fokusere. Jeg mener det gir grunn til ettertanke og kanskje bekymring at man har trukket for mye kapasitet ut av Balkan, en region som nå er blitt skjøvet

litt tilbake, fordi vi har fått hele utfordringen fra Afghanistan og Irak. Og så har vi Afrika, som kommer. Så det er slik at det er mangel på ressurser generelt sett for å støtte opp under viktige fredsprosesser. Kosovo er i så måte ett tilfelle. Men vi må som et lite land fokusere, og jeg tror vi har gjort et godt valg når vi har satsset på ISAF i Afghanistan.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Per Ove Width (FrP) [12:27:30]: Innledningsvis har jeg bare lyst til å nevne at til tross for at jeg er uenig med representanten Jacobsen fra SV i stort sett alt når det gjelder forsvars- og utenrikspolitikk, synes jeg det var veldig positivt at han nevnte åpenheten rundt slike debatter vi har i dag, at de ikke bare skal foregå i det skjulte rom. Men det er som sagt stort sett det eneste jeg er enig med Jacobsen i.

Fremskrittspartiet er tilfreds med at Regjeringen mener at deltakelse i militære operasjoner i utlandet er en integrert og viktig del av norsk sikkerhets- og forsvarspolitikk. Vi er opptatt av at Norge må støtte opp om våre allierte og være positive til engasjement der det er ønskelig. Men det er samtidig viktig at Norge ivaretar sin egen posisjon som havnasjon. Det er av avgjørende betydning at vi sikrer tilstedeværelse i våre egne nærområder, ikke minst i nordområdene.

Fremskrittspartiet ser klare sammenhenger mellom den utdanning og virksomhet som skjer i Forsvaret her hjemme, og de internasjonale oppdrag vi deltar i. Derfor er det svært viktig at våre soldater har materiell og kompetanse som setter dem i stand til å gjennomføre de oppdragene de blir pålagt. Regjeringen legger opp til at vi i 2006 opprettholder minst det samme omfang av norsk militær deltakelse ute som i dag. For at Norge skal kunne engasjere seg i utenlandsoppdrag, er det viktig at finansieringen av disse oppdragene ikke går ut over økonomien i Forsvaret for øvrig. Vi er derfor opptatt av at slike oppdrag finansieres uavhengig av driften i Forsvaret for øvrig.

Når det gjelder å øke engasjementet i FN-ledede operasjoner, er det viktig å huske de faktisk begrensende faktorer, som mannskaper, materiell og økonomi. Forsvaret har for stor mangel på ressurser til å kunne opprettholde vår nåværende tilstedeværelse i Nord-Norge. Hvordan skal man da kunne finansiere en satsing på ytterligere utenlandsoppdrag?

Fremskrittspartiet har merket seg at Regjeringen vil sende tre–fire F-16-fly til Afghanistan for en tremånedersperiode våren 2006, og at flyene vil inngå i en nederlandsk ledet avdeling. Fremskrittspartiet er positivt til dette svaret fra henvendelsen fra NATO om økt behov for luftstøtte som følge av ISAFs utvidelse av oppdraget til å gjelde stadig flere provinser.

Fremskrittspartiet er innforstått med at formålet er å sikre ISAF-styrkens tilgang til jagerfly som kan demonstrere tilstedeværelse og om nødvendig gi nærstøtte fra luften hvis det skulle oppstå kritiske situasjoner på bakken. Vi ønsker å understreke betydningen av at fly under

ISAFs kommando i nødssituasjoner vil kunne bli bedt om å bistå personell på bakken fra Operation Enduring Freedom. Vi forstår at dette kan være aktuelt i helt spesielle tilfeller, hvor personell fra Operation Enduring Freedom er utsatt for angrep eller på annen måte er i en krisesituasjon, og at dette er etablert praksis når det foregår mer enn én militær operasjon i et område, at disse regulerer forholdet seg imellom i en avtale. Det er da betryggende å vite at øverstkommanderende for de to operasjonene vil kunne anmode hverandre om støtte.

Fremskrittspartiet er fornøyd med at Norges F-16-bidrag er av en slik karakter at man om nødvendig kan ta ut mål både i luften og på bakken, når vi vet at de amerikanske styrkene ofte har behov for bombekapasitet i forbindelse med væpnet motstand under Operation Enduring Freedom og at dette i stadig økende grad er aktuelt for ISAF-styrkene.

Vi er klar over at situasjonen i Afghanistan er preget av krevende sikkerhetsforutsetninger, vanskelige topografiske og klimatiske forhold, og mangelfull infrastruktur. Derfor er vi opptatt av at de styrker som sendes til Afghanistan, er godt trent og riktig utstyrt, slik at de kan utføre sine oppgaver på en hensiktsmessig og god måte under de vanskelige forhold som råder i landet. I denne sammenheng beklager vi at Regjeringen trekker ut vårt engasjement i Operation Enduring Freedom. Norge har bidratt med ekspertise som har vært ønsket av våre allierte. Dette har vært styrker som er av en slik karakter og kapasitet at de er av vital betydning for fremdriften av operasjonsgjennomføringen. Å trekke disse styrkene ut er etter Fremskrittspartiets oppfatning et feil signal å gi våre nærmeste allierte.

Situasjonen i Irak preges av uro og nærmest lovløse tilstander i deler av landet. Fremskrittspartiet ser det derfor som svært underlig og uheldig at Norge skal avslutte sitt norske engasjement i NATOs treningsmisjon i Irak. Dette engasjementet går ut på å lære opp sikkerhetsfolk og politi i Irak, nettopp for å kunne styrke egne ressurser og styrker på sikt.

Jan Petersen (H) [12:32:51] (forsvarskomiteens leder): Det har blitt en debatt om den brede enigheten i norsk utenrikspolitikk. Etter å ha hørt de to redegjørelsene kan man i hvert fall si at det aller meste som gjelder Afghanistan og Irak, gir uttrykk for bred norsk enighet. Jeg har tillatt meg å bruke ordet «hyllervare» fra den forrige regjeringen – men da reagerte utenriksministeren såpass emosjonelt at jeg ved en annen anledning skal prøve å finne et bedre uttrykk enn det, men det er realiteten. Det utenriksministeren sa om Midtøsten, er også utmerket.

Men det er to viktige unntak. Det er Operation Enduring Freedom og det er NATOs treningsmisjon i Irak. Jeg skjønner at utenriksministeren ikke vil inn i det. Men det er viktigere enn som så. Jeg har tross alt i embets medfør levd med SVs utenrikspolitikk i fire år her i salen og vet at disse to områdene, mer enn veldig mange andre, nettopp har vært slagmarken hvor SV i veldig stor grad har dratt inn forholdet til våre allierte. Det har jeg også gjort,

men det har på mange måter vært symbolene og realitetene knyttet til dette.

Jeg har lagt stor vekt på å ha et godt forhold innen alliansen og over Atlanteren. Jeg får respektere at SV er uenig i det, men jeg har hatt fire års hardkjør for det. Da må ikke utenriksministeren bli forbauset over at når SV får gjennomslag for sine standpunkter, stiller vi spørsmålet: Hvorfor får de gjennomslag for sine standpunkter? Det er da Regjeringens åpenhetslinje stopper, fordi man ikke sier noe om hva begrunnelsen er. Åpenhet betyr ikke bare at man snakker, man må også si noe, og det gjøres ikke i denne sammenhengen.

Derfor er det interessant når komiteens leder sier at dette ikke betyr noen omlegging av norsk utenrikspolitikk, det er en rent praktisk holdning fra Regjeringens side. Det er veldig bra, hvis det nå også er blitt SVs reelle argument når de får gjennomslag for sine standpunkter. Hvis det er riktig, er det også all grunn til å gi en anerkjennelse til Arbeiderpartiet, hvis de har greid å snu SV på dette viktige området.

Jeg må si det meget tydelig at det er viktig med bred enighet i norsk utenrikspolitikk. Det er ikke betryggende for oss å ha en regjering hvor SV er medlem, og derfor er det en viktig forutsetning for konsensus i norsk utenrikspolitikk at Arbeiderpartiet greier å parkere SV.

Når det gjelder «Enduring Freedom», er det et par oppfølgingsspørsmål det er nødvendig å stille. Det ene er: Er det slik at SVs begrunnelse nå er lagt til side – at problemet ikke er at den er amerikansk ledet, og heller ikke det oppdraget den skal ha? Det tror jeg Regjeringen bør være tydelig på å besvare, og man bør også besvare hva man vil gjøre hvis det blir snakk om å sammenslutte de to. Vil man da ha meninger om hva selve oppdraget skal gå ut på, eller vil det for så vidt være en sammenslutning av de to oppdrag – som også er i orden? Det må Regjeringen avklare.

Når det gjelder Irak, synes jeg det utenriksministeren sier, er bra – at det internasjonale samfunn må stille opp både når det gjelder sikkerhet og gjenoppbygging, og at Norge er beredt til å ta sin del av oppgaven. Men så er spørsmålet: Er vi det? Vi trekker oss ut og reduserer – ikke endrer innretninger, som utenriksministeren sier; det er ikke det man gjør. Budsjettforslaget fra den nye regjeringen går på helt andre ting, bare så det er klart. Men hva er det man egentlig da gjør, istedenfor det man nå tar ut? På det området er man også uklar. Her vikler Regjeringen seg inn i denne forskjellen veldig mange er opptatt av – at vi kan godt drive på Jåttå, men vi kan ikke drive innenfor Irak.

Så er spørsmålet: Hva i alle dager er den logiske sammenhengen i at det er all right å hjelpe med sikkerheten på Jåttå, men ikke innenfor Irak? Det er ingen slik sammenheng. Dette var rett og slett det venstresiden i Europa trengte når de ikke orket å slåss helt imot det som så åpenbart var riktig fordi det var FN-mandatert. Men man trekker med seg venstresidens uklarheter inn på dette området, og derfor er det ingen logisk begrunnelse i det Regjeringen gjør. Man har sagt ja til SV-standpunktet, og for så vidt gjorde man det før man kom på Soria Moria. Men alle

som husker beslutningsprosessen rundt Arbeiderpartiets sentralstyremøte, vil vite at det var et underlig sprang fra å være for 150 ingeniørsoldater i Basra, til plutselig å bli imot at NATO skulle drive opplæring i Irak. Det hang ikke sammen det Arbeiderpartiets sentralstyre gjorde den gangen. Derfor er heller ikke det noen begrunnelse.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

Signe Øye (A) [12:38:24]: Afghanistans historie er fylt av krig og uroligheter. Afghanistan kom inn i min bevissthet da Sovjetunionen angrep landet ved juletider i 1979. Men selv ikke for en av den kalde krigens supermakter var dette landet lett å kontrollere. Resultatet ble at de sovjetiske troppene etter ti års okkupasjon trakk seg ut av landet. Få år etter at de sovjetiske troppene trakk seg ut, kollapset kommunistregimet i Kabul. Veien lå åpen for stridigheter mellom forskjellige fraksjoner av motstandsbevegelsen, og endte med at Taliban-regimet tok kontroll over landet i 1996. Det var først etter angrepene i New York 11. september 2001 at Taliban skulle falle. Regimet lot Osama bin Laden være gjest og oppholde seg i landet, og dette på et tidspunkt da USA ikke lenger var i tvil om hvem som hadde hovedansvaret for angrepet på World Trade Center. Sent i 2001, på en konferanse i Bonn i Tyskland, ble et politisk grunnlag for en politisk rekonstruksjon av Afghanistan utformet. Denne prosessen dannet så grunnlaget for presidentvalget i oktober 2004, da Hamid Karzai ble Afghanistans første demokratisk valgte president. Og i september i år ble altså nasjonalforsamlingen valgt.

Hvis vi ser litt overordnet på det, er Afghanistans utvikling svært positiv. På nesten ti år har Afghanistan gått fra å være styrt av det fundamentalistiske Taliban-regimet, til å bli styrt av en valgt president med støtte fra en demokratisk nasjonalforsamling. Denne politiske transformasjonen av Afghanistan har Norge bidratt til – ikke bare militært. Norge har også bidratt med bistand, og den samlede bistanden til Afghanistan er på rundt 300 mill. kr i år.

Jeg tror likevel at selv om noen politiske milepæler er oppnådd, er det viktig at vi ikke trekker oss ut for tidlig. Knappt noe ville trolig vært mer skadelig for Afghanistans utvikling enn om vi og våre samarbeidspartnere ikke står løpet ut.

Det norske forsvaret har gjennom sin innsats i Afghanistan vist at utviklingen av Forsvaret har kommet langt. Omstillingen av Forsvaret har hatt en retning som gjør at vi i dag kan ha et militært engasjement i utlandet. I Forsvaret kan man i dag se på en utenlandsstasjonering og oppdrag i utlandet som en naturlig del av egen karriere, og som en naturlig del av norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk. La meg understreke at det ikke er noen endringer i kravene til norsk deltakelse i utlandet, som er at alle operasjoner skal utføres i henhold til operasjonenes mandat og våre folkerettslige forpliktelser.

Prioriteringen av operasjonen ISAF som hovedsatsingsområde for norsk militær innsats i utlandet i nær-

meste framtid vil være en manifestering av tre sentrale forsvars- og utenrikspolitiske forhold:

- Norges vilje til å stå ved forpliktelsene til Afghanistan
- vår vilje til å ta vår del av NATOs forpliktelser
- vår vilje til å støtte opp om det arbeidet FN gjør

Om jeg skal oppsummere, vil jeg kalle det en innsats i fredens tjeneste.

C a r l I . H a g e n hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Jan Sahl (KrF) [12:42:55]: La meg aller først takke statsrådene for gode og grundige redegjørelser. Jeg registrerer med tilfredshet at linjene i utenriks- og sikkerhetspolitikken ligger fast.

Bondevik II-regjeringens politikk videreføres i stor grad. Det er vi i Kristelig Folkeparti glade for. Det hersker bred enighet om kriteriene for norsk deltakelse i internasjonale operasjoner. For Stortinget har det vært viktig å ha noen rammer for hvilke internasjonale operasjoner norske soldater kan være med på. Kristelig Folkeparti er glad for at disse sikkerhetsutfordringene kan finne sine løsninger innenfor prinsippene i FN-pakten. Norges deltakelse må baseres både på legalitet i folkeretten og legitimitet hos folket. Norge skal ikke delta i preventiv krigføring og forkjøpsangrep, som ikke har en klar forankring i folkeretten. Dette er grunnleggende og ufravikelige prinsipper for Kristelig Folkeparti.

Når det gjelder Norges engasjement i Afghanistan, støtter Kristelig Folkeparti Regjeringens politikk. Afghanistan har vært Norges militære hovedsatsingsområde ute gjennom de siste par årene, og denne prioriteringen ligger fast. Gjennom våre bidrag til ISAF støtter vi aktivt opp om NATOs engasjement i landet, som det er bred politisk oppslutning om både i NATO og her hjemme. Spesialstyrkebidraget til den amerikanskledede Operation Enduring Freedom avsluttes i januar, etter et seks måneders engasjement. I tillegg vil Norge i 2006 tilby tre–fire F-16 kampfly til ISAF for en periode på tre måneder. Det har vært problematisert rundt hvorvidt disse kampflyene vil komme til å måtte «hjelpe» amerikanerne. Det er, som forsvarsministeren har sagt, etablert praksis når det foregår en militær operasjon i området, at disse reguleres i forhold til en avtale inngått mellom de to partene. Fly under ISAFs kommando vil i nødssituasjoner kunne bli bedt om å bistå personell på bakken fra OEF. Denne ordningen er hjemlet i en generell avtale fra 2003 om gjensidig støtte mellom ISAF og Operation Enduring Freedom. Motstanden mot dette synes å grunne seg på en oppfatning av OEF som en illegitim operasjon. Det er godt at dette er avklart fra regjeringshold i debatten. Det er kun SV som fortsatt står alene om å betvile denne FN-legitimiteten.

I Kristelig Folkeparti er vi glade for at Regjeringen fortsatt vil bidra til økt sikkerhet og gjenoppbygging av Irak. Det er viktig at vi tar vår del av det ansvaret.

Når det gjelder internasjonale militære operasjoner i Irak, besluttet Bondevik-regjeringen at det norske bidraget med stabsoffiserer skulle avvikles til jul for å prioritere NATOs treningsoperasjoner. Vi registrerer at den nye

regjeringen følger opp avviklingen, men ikke oppfølgingen.

Kristelig Folkeparti mener det er uklokt av Regjeringen å avslutte norsk engasjement i NATOs treningsmisjon fordi disse skal bidra til å sette de irakiske sikkerhetsstyrkene i stand til selv å ivareta sikkerheten i sitt eget land. NATO har ingen stridende rolle og har heller ingen rådgiverrolle i forbindelse med kamphandlinger. Alliansens rolle i arbeidet for stabilitet i Irak er begrenset til opplæring og veiledning av irakiske offiserer på høyere nivå. Målsettingen er at styrkene skal tilegne seg kunnskap om og benytte metoder som både er hensiktsmessige, effektive og ikke minst akseptable i menneskerettighetssammenheng.

Dette er en operasjon som et enstemmig NATO vedtok å opprette, som er basert på et klart folkerettslig mandat fra FN etter invitasjon fra irakiske myndigheter.

Samtlige allierte støtter misjonen. Dette er viktig, både for å legge Irak-krisen bak seg og for å demonstrere samholdet i alliansen. Dette har man i stor grad lyktes med. Irakiske myndigheter er svært opptatt av at NATOs treningsmisjon i Irak videreføres.

Til slutt: For Kristelig Folkeparti er hensynet til lokalbefolkningen i Irak viktigere enn hensynet til symboler og markeringer. Økt sikkerhet og gjenoppbygging av Irak er målet.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:48:22]:

Som det framgikk av redegjørelsene i forrige uke, vil Regjeringen videreføre det norske militære engasjementet i operasjoner i utlandet på minst samme nivå som i dag – i første rekke innenfor rammene av NATO og FN.

Vi vil trappe opp den norske militære deltakelsen i FN-ledede operasjoner med særlig fokus på Afrika. FN leder for tiden 18 operasjoner med vel 70 000 personell i fire verdensdeler og står derfor overfor et vidt spekter av utfordringer. Regjeringen vil i tett dialog med FN søke å finne relevante innsatsområder, hvor norske militære kapasiteter og kompetanse kan utnyttes på best mulig måte og med best mulig effekt.

Militære innsatsområder for norske styrker vil kunne spenne over hele spekteret, fra økt deltakelse med observatører og stabspersonell til deltakelse med mer spesialiserte enheter. I tett samarbeid med andre nasjoner kan også mindre innsatsstyrker være aktuelle bidrag. Økningen når det gjelder de norske militære bidrag til FN-ledede operasjoner, vil måtte skje over tid. Som et første skritt i denne prosessen vil vi øke vår deltakelse med stabsoffiserer og observatører i Sudan.

Regjeringen ønsker å ta et nytt initiativ for et tettere nordisk samarbeid når det gjelder felles deltakelse i FN-operasjoner. Likeledes bør de nordiske land kunne utvikle felles initiativ overfor FN for å styrke organisasjonens evne til å planlegge og styre militære operasjoner. Vi vil også arbeide for at andre vestlige land engasjerer seg sterker i militære FN-operasjoner.

Som det også framgikk av redegjørelsen i forrige uke, og som også har vært problematisert her, har Regjeringen besluttet at NATOs stabiliseringsoperasjon i Afghanistan,

ISAF, skal være hovedsatsingsområdet for norsk militær internasjonal innsats i tiden framover. Engasjementet i Operation Enduring Freedom avsluttes. Vi anser det som viktig at Norge konsentrerer sine militære bidrag til Afghanistan om ISAF. På den måten understøtter vi NATOs relevans og bidrar til at ISAF kan nå sine målsettinger. NATO har bedt om vår støtte og våre bidrag.

Referert til debatten her har jeg også lyst til å si: Når det gjelder forholdet mellom ISAF og OEF og at vi nå ønsker å satse på ISAF, har det vært problematisert som at vi nærmest svikter våre allierte. Det er ikke tilfellet.

Når det gjelder bidragene til ISAF, kommer de i all vesentlig grad fra europeiske land. Det er en svært liten andel – under 10 pst., under det til og med, ca. 60 av 8 000 soldater i ISAF – som kommer fra USA, slik at dette er i betydelig grad europeiske bidrag.

I en rekke sikkerhetsresolusjoner, sist gjennom SR 1623 av 13. september 2005, ble ISAF bedt om å utvide sitt operasjonsområde. I tråd med dette er det vedtatt en plan i NATO om en firetrinns utvidelse av ISAF. Trinn 1 og 2, i henholdsvis nord og vest, er gjennomført. Man er nå i ferd med å utarbeide en ny operasjonsplan som tar sikte på å dekke trinn 3 og 4, i henholdsvis sør og øst. Utvidelsen sørover begynner våren 2006.

ISAFs utvidede ansvar kommer som en naturlig følge av den politiske utviklingen i Afghanistan. Ved presidentvalget høsten 2004 og det nylig gjennomførte parlamentsvalget nå i høst er Bonn-prosessen fullført. I den sammenheng er det helt avgjørende at sentralregjeringens innflytelse i provinsene øker. Det er derfor nødvendig at ISAF påtar seg et større ansvar for stabiliseringen av landet. Vi følger opp dette ved å flytte norske styrker ut av Kabul og heller etablere oss under den regionale kommandoen i Nord-Afghanistan.

ISAFs utvidelse til stadig flere provinser i Afghanistan øker kravet til alliansens militære kapasiteter, herunder jagerfly. De regionale stabiliseringslagene opererer svært spredt, over store geografiske avstander og med lett utrustning. Jagerfly vil være viktig for å kunne understøtte disse styrkene. Flyene vil kunne gi direkte støtte til ISAF-styrkene på bakken, og bidrar til at ISAF kan få bedre oversikt over situasjonen i det enorme situasjonsområdet styrken skal dekke. I forbindelse med flytting av vårt landmilitære engasjement fra Kabul til Nord-Afghanistan våren 2006 er norske fly også et direkte bidrag til å dekke våre egne styrkers sikkerhetsmessige behov.

Selv om ISAF og OEF har forskjellig mandat, er det viktig med en nær koordinering og informasjonsutveksling for at begge operasjonene skal kunne gjennomføre sine oppdrag i henhold til sine respektive mandat. Det har derfor vært nødvendig å etablere et samarbeid dem imellom. I de sikkerhetsrådsresolusjoner som gir ISAF sitt mandat, oppfordres det da også til samarbeid med OEF. Utvidelsen av ISAF sørover og østover understreker ytterligere behovet for en koordinert innsats mellom de to operasjonene. Målsettingen for begge operasjoner er å sette afghanske myndigheter i stand til selv å ivareta styringen av landet.

Det diskuteres nå i NATO hvordan dette samarbeidet vil utvikle seg i tiden framover. Ingen konklusjoner er foreløpig trukket. Men det er uansett viktig at forholdet mellom de to operasjonene sikrer et konstruktivt militært samarbeid, samtidig som det tydeliggjør de to operasjonenes forskjellige mandat.

I denne sammenheng er det viktig å vise til den avtalen fra 2003 som regulerer dette. Avtalen mellom NATO og Operation Enduring Freedom om gjensidig støtte i krisesituasjoner sikrer i første rekke at ISAF kan trekke på kapasiteter som styrken selv ikke rår over i tilstrekkelig grad. Jagerflystøtte er, og har vært, en av disse kapasitetene. Det kan imidlertid tenkes at OEF kan komme opp i tilsvarende kritiske situasjoner, hvor de selv ikke er i stand til å støtte koalisjonssoldater i en livstruende situasjon. I slike tilfeller kan de anmode ISAF om støtte.

Som tidligere meddelt, vil samtlige norske offiserer være ute av Irak innen midten av desember. La meg understreke at ovennevnte beslutning ikke er uttrykk for at Regjeringen reiser tvil om det folkerettslige grunnlaget, verken for NATOs treningsmisjon eller for den flernasjonale stabiliseringsstyrken. Begge disse operasjonene er hjemlet i Sikkerhetsrådets resolusjon 1546 av 2. juni 2005, som for øvrig ble fornyet av FN i forrige uke. NATOs treningsmisjon er i tillegg hjemlet gjennom invitasjon fra den irakiske regjering til NATO.

Beslutningen innebærer heller ikke at vi trekker tilbake all støtte til treningsmisjonen. Vi vil bl.a. fortsatt legge forholdene best mulig til rette for at opplæringen av irakiske offiserer på Jättå i regi av NATO fortsetter.

Senest i går var det flere koordinerte bombeangrep mot ISAF-styrkene i Afghanistan. Sikkerhetstiltakene for de norske soldatene er skjerpet. Dette er en påminnelse om hvor viktig det er å ta alle nødvendige forholdsregler for styrkebeskyttelse.

La meg til slutt informere om at vi jevnlig får svært gode tilbakemeldinger fra andre nasjoner med hensyn til det norske personellets innsats og profesjonalitet når de tjenestegjør ute. Jeg vil gjerne benytte denne anledningen til å understreke at alle norske styrker som deltar i militære operasjoner i utlandet, selvsagt har Regjeringens fulle tillit og støtte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Ove Width (FrP) [12:57:05]: Som jeg nevnte i mitt innlegg, er Fremskrittspartiet veldig tilfreds med Regjeringens beslutning når det gjelder engasjementet i Afghanistan.

Nå nevnte statsråden nettopp noe – hun svarte kanskje på mitt spørsmål allerede – men jeg tror dette er så viktig at det lar seg ikke gjenta ofte nok. Sett i forhold til regjeringspartneren SVs engasjement i og utenfor denne salen, som tydelig viser at SV er et splittet parti, blir da mitt spørsmål til statsråden: Er også SVs statsråder klart enig i Regjeringens beslutning, slik at det ikke er grunn til noen tvil om beslutningen, også på sikt? Er det noe NATO er avhengig av for å kunne få løst sine oppgaver, er det en fast og forutsigbar holdning fra medlemslandene.

Så rekker jeg et lite tilleggsspørsmål om en annen sak: Våre F-16 jagerfly har hatt begrensninger i forhold til kapasitet. Er de flyene vi skal sende til Afghanistan nå, slik utstyrt at de uten begrensninger kan delta fullt operativt i skarpe luft-til-bakke-operasjoner?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:58:29]:

Når det gjelder representanten Widths første spørsmål, er svaret at Regjeringen er enstemmig og står bak den politikken som skal gjelde for internasjonale operasjoner for 2006.

Nå har jeg glemt det andre spørsmålet. Kanskje presidenten kan hjelpe meg?

Presidenten: Presidenten tror det dreier seg om F-16.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:59:00]:

Det dreier seg om F-16, ja.

Vi har sagt at vi skal sende tre–fire F-16-fly til Afghanistan neste år for en periode på tre måneder. Det er fordi vi hele tiden skal ha to som skal være operative. De flyene vi sender, mener vi selvsagt er i forsvarlig stand.

Jan Petersen (H) [12:59:31]: Jeg tror vi kunne spart oss mye arbeid i dag hvis Regjeringen bare hadde vært litt mer åpen i sin begrunnelse. Så bare for å få bekreftet at jeg har skjönt det riktig: Jeg forstår det slik at når SV nå har nådd igjennom med sine standpunkt angående «Enduring Freedom» og NATOs treningsmisjon i Irak, betyr det ikke at Regjeringen er enig i SVs begrunnelser. Jeg regner tvert imot med at forsvarsministeren er uenig i SVs begrunnelser slik de har vært fremført gjennom mange år her i salen. Jeg vil gjerne ha bekreftet det.

Det andre er: Jeg forstår det slik at når komiteens leder sier at dette ikke betyr noen omlegging av norsk utenrikspolitikk, bare en mer fokusert innsats, så er det Regjeringens holdning. Da blir spørsmålet: Er det hele Regjeringens holdning, herunder Kristin Halvorsens? Da har jeg bare lyst til å si at hadde vi visst det før, hadde vi sluppet mye diskusjon også tidligere.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:00:43]:

Når det gjelder begrunnelsen for å trekke våre styrker tilbake fra Irak, har det flere ganger i dag vært framholdt at Arbeiderpartiet har sagt det samme før valget som vi nå har gjort når vi sitter i regjering. Det ble gjort vedtak i Stortinget hvor Arbeiderpartiet stemte imot å sende opplæringsoffiserer til Irak. Derfor sa vi også før valget at vi ville trekke tilbake våre styrker fra Irak.

Når det gjelder «Enduring Freedom», er det slik som jeg sa i innlegget mitt, at det er et stort behov i ISAF for at vi øker vår innsats under NATO-kommando. Derfor velger vi å gjøre det. Jeg synes også det i denne sammenhengen er interessant å presisere at det faktisk er de europeiske NATO-landene som har størstedelen av ansvaret i ISAF. USA deltar i denne operasjonen med en svært liten andel.

Jon Lilletun (KrF) [13:02:04]: Både i si utgreiing og i dag har forsvarsministeren kome inn på vurderingane

rundt operasjonen «Enduring Freedom» og ISAF og ei eventuell samanslåing av desse. Her er inga avgjerd teken, men det er klart at i NATO sine organ arbeider ein no med dette spørsmålet. Det ville vere interessant å få vite kva for innfallsvinkel og kva slags utgangsposisjon Regjeringa har her. Vil dei gå for ei slik samanslåing, eller er dei reserverte når det gjeld ei slik samanslåing? Ein kunne tenkje seg at det faktisk ville vere ganske rasjonelt å kunne sjå desse to operasjonane i samanheng, og at det heile vart NATO-leia.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:03:10]:

Når det gjelder forholdet mellom ISAF og «Enduring Freedom», vil jeg vise til det samarbeidet og den samarbeidsavtalen som foreligger. Selv om det har vært diskutert en sammenslåing, vil jeg ikke forskuttere en debatt som Regjeringen ikke har tatt stilling til, og som jeg heller ikke akkurat nå anser som helt reell. Det vil være en debatt som må komme hvis problemstillingen skulle dukke opp.

Per Ove Width (FrP) [13:04:01]: Jeg fikk ikke et klart svar på det siste spørsmålet mitt, synes jeg. Jeg fikk til svar at flyene er i god stand, og det forutsetter jeg naturligvis at de er. Det skulle nesten bare mangle.

På bakgrunn av regjeringspartner SVs holdning tidligere om at de ikke er noe særlig fornøyd med at man sender fly som er utstyrt så skarpt at de kan delta i skikkelige operasjoner, spør jeg igjen: Er flyene vi nå skal sende til Afghanistan, utstyrt slik at de uten begrensninger kan delta fullt operativt i skarpe luft-til-bakke-operasjoner?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:04:51]:

Svaret er ja, flyene kan bidra på alle måter. De er utstyrt tilstrekkelig til at de kan bidra på alle måter, men jeg vil også si at det bare vil være helt unntaksvis. Først og fremst skal flyene være en forsterkning for dem som er på bakken.

Jan Petersen (H) [13:05:34]: Jeg stilte ikke spørsmål om hva Regjeringen har foreslått. Det tror jeg vi – de aller fleste – har fått med oss etter gjentatte repetisjoner. Mitt første spørsmål var: Kan jeg få en positiv bekreftelse på at komiteleder Akselsens vurdering av om dette er en omlegging av norsk utenrikspolitikk, også er Regjeringens vurdering, hele Regjeringens vurdering?

Mitt andre spørsmål var: Er det slik at SVs begrunnelse nå er lagt til side, og at Regjeringens medlemmer ikke deler den? Jeg vil gjerne også høre om man da er så uenig i den at man kan si at man tar avstand fra den? Dette er jo helt sentrale spørsmål. Hvis jeg kunne få et positivt svar på begge disse forholdene, ville jeg i hvert fall gå lykkelig fra denne debatten.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:06:36]:

I Soria Moria-erklæringen sier vi at hovedlinjene i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk ligger fast. Det betyr at vi baserer oss på NATO, og at vi baserer oss på FN. Det er det som ligger til grunn for utenrikspolitikken.

Det er to områder hvor vi har sagt at vi gjør en endring. Det ene dreier seg om Irak, som har vært mye problematisert, og det andre dreier seg om at vi avslutter vårt engasjement i Afghanistan i «Enduring Freedom». Det er de to problemstillingene som har vært oppe. Så har vi sagt at vi vil ha en mye sterkere satsing på FN.

Når det gjelder det siste spørsmålet, konstaterer jeg at Regjeringen er enstemmig i sin beslutning når det gjelder internasjonale operasjoner for 2006. Det er svaret på representanten Petersens spørsmål.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet over.

Finn Martin Vallersnes (H) [13:07:45]: Man skal her ha et ganske åpent sinn for å få med seg skiftningene. Jeg var i grunnen langt på vei til å kjøpe forklaringen fra utenriksministeren om at skiftet fra «Enduring Freedom» til ISAF hadde en praktisk årsak og en kapasitetsårsak og i grunnen verken hadde å gjøre med mandatet eller med hvem som ledet. Men nå har forsvarsministeren både i innlegget sitt og i replikkordskiftet sagt at det er mye enklere å være med i ISAF, fordi den hovedsakelig består av europeiske nasjoner og med så få amerikanere. Vi har da ikke noen problemer med å delta i aksjoner med vår allierte amerikanske NATO-part, håper jeg.

Jeg vil stille to spørsmål. Det ene er: Hvor skal vi bidra? Og det andre er: Hva skal vi bidra med? Det går jo igjen i hele debatten her. Når det gjelder hvor vi skal bidra, er det åpenbart en bred samling om at det må være under et FN-mandat. Det er sannsynligvis også en samling om det som er bredt antatt internasjonalt, at på anmodning fra en stat så kan vi stille opp. Det gjelder jo ikke minst i nødssituasjoner, men også i tilfeller med etnisk rensing og folkemord, hvor det er ulike eksempler. Flere har trukket frem Kosovo her i dag, hvor vi gikk inn. Et annet eksempel kunne være Rwanda, hvor man ikke gikk inn.

Senterpartiets hovedtalsmann viste til at når man gikk inn i Kosovo, var det fordi det var en spesiell situasjon. Jeg vil jo tro at enhver situasjon hvor det foreligger folkemord, er en spesiell situasjon. Jeg er for så vidt beroliget av at utenriksministeren lot det stå litt åpent i den forstand at en er villig til å vurdere hver enkelt situasjon når den oppstår. Det tror jeg man må ha åpenhet til.

Men hva skal vi så bidra med? Representanten Jacobsen var tidligere i dag inne på at han ønsket seg tilbake til de store tall, 1 500 blå hjelmer. Jeg tror ikke det nødvendigvis dreier seg om antall. Jeg tror det dreier seg om kapasiteter, kompetanse, og det har flere vært inne på. Det er også slik som en har nevnt her i dag, at våre spesielle kapasiteter har blitt bygd opp i nært fellesskap med NATO, slik at det vi kan tilby, er en integrert del av den helheten som også de andre nasjonene i NATO tilbyr.

Jeg har lyst til å peke på at det også er andre faktorer, og det gjelder kanskje ikke minst i Afrika, som jo er et kontinent som det kan bli spørsmål om å sende norske bidrag til i årene fremover. Da skal en være ydmyk for at Europa har en fortid i Afrika, og at veldig mange er sterkt oppmerksomme på den fremdeles. Det er også en økende

bevissthet om verdien av at de afrikanske landene selv stiller med styrker der det er mulig. Det har vært formulert gjennom Den afrikanske unionen. Jeg tror det har veldig mye å gjøre med troen på egen identitet og troen på å kunne ta vare på seg selv som grunnlag for å skape seg en fremtid som nasjon på det afrikanske kontinentet, og de landene vil i stor grad lettere kunne stille med volumer enn med spesialiserte kapasiteter. Det gjør det desto viktigere for oss å legge bak oss denne tenkningen om at vi skal bidra med det store antall. Vi må være mer åpne for å bidra med de spesielle tingene som de ønsker vi skal stille med, og så se om vi kan supplere dem der de selv kan stille med det store volumet.

Det er også en økonomisk side. I FN-kretser er det flere som har pekt på at det er en høyere kostnad forbundet med å sende mannskaper fra høykostlandene i Europa enn det er fra landene lenger sør. Flere ting tilsier derfor at vi kanskje redefinerer vår egen rolle i et nytt mønster, hvor vi da ikke bare ser på hva vi kan bidra med, men også har en økende tillit til at også andre kan bidra og ivareta sin rolle.

Heikki Holmås (SV) [13:12:34]: Denne debatten har vi for å diskutere hvordan de knappe norske ressursene på best mulig måte kan brukes for å styrke demokrati, stabilitet og ikke minst sivilbefolkningstrygghet i hele verden. Vi har fått gode redegjørelser – jeg vil rose begge statsrådene – fra forsvarsministeren og utenriksministeren, som viser at det finnes mange dilemmaer langs den veien som vi skal gå, at det finnes mange utfordringer, men ikke minst at den nye regjeringen har en helt klar fokusering og klare prioriteringer når det gjelder sitt arbeid. Vi skal prioritere FN med våre styrker, og det betyr nødvendigvis at vi skal nedprioritere andre steder der FN ikke er med. Vi skal ha et klart og utvetydig FN-mandat. Det er et ganske klart signal fra det norske storting og fra den norske regjering.

Vi skal være en fredsnasjon, og det betyr at vi skal forebygge, dempe og løse konflikter. Det står å lese i regjeringserklæringen. Det har også implikasjoner for hvordan vi deltar, og hva slags operasjoner vi deltar i, med våre styrker i resten av verden. Dette er prioriteringer som alle regjeringspartnerne står inne for, og som vi har argumentert for i denne diskusjonen. Det kan ikke være overraskende for Høyre at SVs syn har bedre vilkår i denne regjeringen enn i en regjering der Høyre er med.

Hvis vi skal være opptatt av folk i andre deler av verden, er det én ting som vi er nødt for å påpeke, og dette gjelder bl.a. i Afghanistan, at det er et dypt misforhold mellom de beløp verdens land på den ene siden er villige til å bruke for å utvikle demokrati, for å forebygge krig og for å bygge opp land etter konflikter, og på den andre siden villigheten til å sende styrker til å delta i krigshandlinger og andre operasjoner. Det er altså ekstremt kostnadskrevenende. Det koster mye penger, og det brukes altfor lite penger på den siden som vi synes det er viktig å styrke. Her må Norge være et foregangsland. Her må vi klart oppfordre våre allierte til å gjøre noe tilsvarende det vi gjør, nemlig å satse på den gjenoppbyggende og fredsbyg-

gende siden. Hvis vi skal klare å være et foregangsland, må vi få med oss de andre på dette.

Uten ISAF-styrkene til å bidra til å sikre forholdene i Afghanistan ville ikke vi hatt grunnlag for den samfunnsmessige utviklingen som er helt avgjørende der. Men minst like viktig er det å erkjenne at uten den samfunnsmessige utviklingen skapes ikke varig fred, demokrati og tillit til verdenssamfunnets intensjoner i landet.

Det er påfallende at når jeg spør venner av meg og andre som har tjenestegjort eller tjenestegjør i Afghanistan, så sier alle at det viktigste vi kan gjøre for å lykkes i Afghanistan, er å sørge for at det skjer en synlig utvikling for folk der. Det handler om kloakk, det handler om skoler, det handler om mindre korrupsjon, det handler om trygghet mot sult, og det handler om en markert styrking av kvinners stilling. Og hvordan oppnår vi så dette best? Det er den diskusjonen som burde være hovedfokuset her når vi skal diskutere Afghanistan. Her er det store utfordringer. Narkotikaproduksjonen og narkotikaproduksjonens finansiering av forskjellige militære organisasjoner er en utfordring. Styrking av den reelle makten og den økonomiske makten til de demokratiske strukturene er en helt klar utfordring, og det å skaffe synlige resultater de stedene der vi har regionale stabiliseringslag. Dette er alt sammen ting som vi er nødt til å klare å løse i fellesskap, og derfor synes jeg det er bra at vi har fått en så bred redegjørelse som den vi har her i dag.

Så vil jeg gå inn på en ting som jeg syntes det var ganske oppsiktsvekkende at Høyres leder trakk fram. Fra Høyres side klager man over at konsensusen i utenrikspolitikken er brutt, og at SV har fått så stor innflytelse på dette. Jeg er veldig glad for at SV har innflytelse på dette, men jeg vil gjerne si at det er Høyre som er med på å bryte konsensusen i utenrikspolitikken i dagens situasjon. Ta det ene eksempelet som Høyre trakk fram. Alle regjeringspartiene og andre partier i denne sal er veldig klare på at vi ønsker å endre NATOs førsteslagsstrategi, mens Høyres parlamentariske leder der kom med en uttalelse om at det signaliserer svakhet overfor udemokratiske regimer. Mitt spørsmål er: Er det ikke nettopp Høyres rasjonalisme, slik som den er, som gjør at flere land ønsker å skaffe seg atomvåpen? Er det ikke nettopp det at man tillater seg selv å bruke atomvåpen først, som gjør at usikkerhet skapes i større deler og regioner i verden.

Odd Einar Dørum (V) [13:18:14]: I den redegjørelsen som utenriksministeren gav, er det én tung komponent som jeg synes det er verdt å stoppe ved, og som er svært viktig, og det er de bidrag som gis sivilt for at demokratiet kan vokse fram og samfunn kan klare seg. Utenriksministeren var klart inne på det, både når det gjaldt Afghanistan og Irak. Jeg vil knytte noen refleksjoner til det.

Når det gjaldt Afghanistan, var utenriksministeren veldig klar på at vi skulle satse på det engasjement Norge har hatt i Afghanistan, som betyr å gi bidrag til å bygge et politisk og justisvesen som kan fungere. Det er en holdning jeg deler. Det er kanskje ikke like kjent for alle, men det er mange norske politifolk som har vært ute i internasjonal tjeneste. Det betyr noe for den respekten vi har ute når

det gjelder å bidra til sivilisasjonsskapende institusjoner, men det er også en utrolig verdifull kompetanse å ha med seg tilbake til et land som også har flerkulturelle muligheter og utfordringer. På samme måte viste også utenriksministeren til den norske muligheten, som er svært positiv, til å kunne bidra til den såkalte styrkebrønnen, altså bidra med dommere, påtalejurister og andre som kan sørge for at justisvesenet kan fungere. Dette kom veldig klart og presist til uttrykk når det gjaldt Afghanistan. Venstre har ikke noe problem med å støtte en slik linje. Vi synes den er svært viktig og verdifull.

Jeg vil gjerne knytte en refleksjon til dette. Jeg synes det må være til ettertanke for alle som er tilhengere av at vi skal sikre demokratiet i denne verden, at det også til tider krever en militær intervensjon. Jeg synes det er viktig å ha med seg at da man i sin tid hadde operasjonen i Kosovo, var politiet de som kom sist. Da politiet ble sendt inn, ble de sendt inn for å sjekke om forsikringer var i orden og for å ta trafikkkontroller. Det var på et tidspunkt hvor både KLA, og kanskje for den saks skyld mafiaen, hadde tatt betydelig kontroll i administrasjonen. Så skal det være et poeng i senere fredsbevarende og fredsopprettende operasjoner, må det sivile samfunns ressurser være med fra første stund. Hvis det ikke eksisterer respekt for lov og orden, hvis det ikke eksisterer respekt for dette, kommer man ikke noen vei. Vi kan også, uten at vi skal gå tungt inn på Irak, konstatere at noe av det som skjedde etter invasjonen i Irak, som Norge ikke støttet, var at det ikke ble etablert lov og orden. Norge gjør nå sitt, bl.a. ved å utdanne politioffiserer.

Jeg vil da gå over til Irak. Utenriksministeren sa – og det var prisverdig – at selv om han trekker ut de ti norske stabsoffiserene som var en linje Venstre støttet da vi satt i regjering, men som vi konstaterer at den nye regjeringen ikke vil gjøre, skal man være med på å bidra til at Irak skal komme seg på beina og klare seg. Det er jo helt naturlig, for det betyr at man da følger opp FN's oppfordring om at verdenssamfunnet skal bidra.

Jeg blir derfor nysgjerrig når utenriksministeren i sitt innlegg sier at på lengre sikt må vi bidra til at Irak kan klare seg selv. Han sier også at det derfor er viktig å ruste opp den irakiske petroleumsindustrien. Her har Norge spesielle forutsetninger for å bidra. Mitt spørsmål er: Tenker utenriksministeren her langsiktig, eller tenker han kortsiktig? Grunnen til at jeg formulerer spørsmålet slik, er at hvis et lands viktigste inntektskilde, altså oljeindustrien i Irak, ikke fungerer, har jo en regjering minimale muligheter for å få inntekter til å sikre samfunnet. Og hvis oljeindustri- og oljeleveranser ikke kan foregå uten at de blir utsatt for terrorangrep, vil man jo rett og slett ha svært begrensede muligheter for å kunne bygge og sikre samfunnet. Hvis dette skal forstås – det er derfor jeg trekker fram dette – som at Norge i ytterste fall er villig til å sende sivile eksperter, kommer man jo opp i et spørsmål som kanskje er noe av det viktigste i Irak for øyeblikket, nemlig: Hvem skal da garantere sikkerheten deres? Skal sikkerheten sikres av irakiske regjeringsstyrker? Skal den sikres av de styrkene som USA har i landet? Eller skal den sikres av de institusjonene som vi kan se kjøper seg leiesoldater

på det internasjonale markedet for å beskytte dem? Jeg stiller ikke spørsmålet retorisk, jeg stiller det med dypt alvor, fordi det ikke er mulig å sikre den sivile struktur i et samfunn hvis de grunnleggende sivile strukturer ikke kan fungere uten å bli avbrutt.

Jeg oppfattet dette som et veldig spennende element i utenriksministerens innlegg tidligere. Derfor vil vi fra Venstres side gjenta det spørsmålet som vår representant i utenrikskomiteen stilte: Hva tenker utenriksministeren på kort sikt når det gjelder å bidra til en så avgjørende oppbygging av det irakiske samfunnet som å sørge for at oljeindustrien kan fungere, at leveransene kan fungere, og at dette gir grunnlag for å bygge samfunnet, slik FN har oppfordret alle land til å bidra med så godt som de kan gjøre?

Jeg synes utenriksministeren hadde spennende tanker, men jeg venter spent på hva den kortsiktige avklaringen er.

Marit Nybakk (A) [13:23:28]: Til Odd Einar Dørum har jeg lyst til å si at alle land ikke kan delta i alle operasjoner alle steder i verden samtidig, men vi kan kanskje gjøre litt forskjellig. Det gjør vi også når det gjelder Irak. Vi går inn med mer humanitær støtte. For øvrig har bredde, kontinuitet og samsvar mellom våre utenrikspolitiske prioriteringer og deltakelse i internasjonale operasjoner vært det som har preget vårt engasjement ute.

Da forsvarskomiteen behandlet langtidsplanen for neste fireårsperiode for ett år siden, var det bred enighet om at FN spiller en nøkkelrolle for norsk sikkerhetspolitikk, og at norsk utenrikspolitikk og sikkerhetspolitikk er nært knyttet til eksistensen av velfungerende ordninger for samarbeid i en global ramme. Dette henger altså sammen. Det ble fra et bredt flertall i komiteen – faktisk bestående av alle partier, unntatt Fremskrittspartiet – slått fast at norsk deltakelse i internasjonale operasjoner må baseres både på legalitet og på legitimitet og være folkerettslig forankret. Operasjoner skal ha mandat fra FN, men det er naturligvis opp til FN å ta stilling til hvem som skal utøve kommandoen over styrkene i internasjonal tjeneste.

Likevel sa en enstemmig komite faktisk at innenfor de kapasitetsbegrensninger Norge har, bør deltakelse i FN-operasjoner øke. Jeg vet ikke om Morten Høglund har fått med seg at det var enstemmig.

Dette var i 2004. Det var Arbeiderpartiet som kjempet for å få disse formuleringene inn, men også Kristelig Folkeparti bidrog. Og jeg synes at det er veldig interessant det som Jon Lilletun har sagt i dag. Han har gått veldig langt i å si at han støtter økt deltakelse i rene FN-operasjoner. Vi ser fram til samarbeid om det her i huset.

Høyre har vel ikke akkurat i det året som gikk, vært så opptatt av å følge opp akkurat disse formuleringene i forsvarsforliket. Det var da også Høyre, ved Jan Petersen og Kristin Krohn Devold, som brøt den mangeårige enigheten om at deltakelse i internasjonale operasjoner bør ha så stor bredde i Stortinget som mulig, nettopp fordi det er en integrert del av norsk sikkerhetspolitikk og også norsk utenrikspolitikk. Det er derfor det har vært bred politisk enighet om dette. Men det virker på meg som om det å

sikre et par håndfuller stabsoffiserer, og dermed det norske flagget, på bakken i Irak var viktigere for Høyre enn det å sikre en bred enighet om hvordan våre internasjonale operasjoner skal være.

I 2006 blir militær deltakelse ute opprettholdt på omtrent samme nivå som nå og med en målsetting om å øke vår innsats til FN. Afghanistan forblir vårt hovedsamarbeidsområde når det gjelder internasjonale operasjoner. Jeg vil understreke at også for NATO er ISAF den aller viktigste prioriteringen internasjonalt.

Vår satsing i Afghanistan forsterkes ved at Norge også yter betydelig bistand og humanitær hjelp til landet, som også andre har vært inne på her.

Den forrige forsvarskomiteen besøkte Afghanistan i mars i år, både Kabul og Meymaneh, der Provincial Reconstruction Team ble ledet av britene. Det er ekstra hyggelig, synes jeg, at Norge nå har tatt over ledelsen av PRT i Meymaneh.

Mitt inntrykk av ISAF-styrkene er at det først og fremst er behov for dem. ISAF gjør en god jobb på vegne av FN. De er ikke bare FN-mandaterter, dette er en operasjon som gjøres på vegne av FN, og som bidrar til stabilitet i landet. Afghanerne er trøtte av krig og setter umåtelig stor pris på tilstedeværelsen av stabiliseringsstyrken og politistyrkene.

Det som også er spennende i Afghanistan, er at butikker og handel blomstrer opp. Det var kanskje den største overraskelsen for meg. Ja, det var faktisk like mye aktivitet i Meymaneh som det var i Kabul. I Kabul går et økende antall kvinner nå uten burka. Men det betyr ikke at kvinneundertrykkningen er avsluttet. De private organisasjonene som jobbet i Afghanistan, fortalte oss om et samfunn med ekstremt mye vold mot kvinner, og det var tungt å få meldingen i vår om den første kvinnen som var blitt steinet etter Talibans fall. Dette er forhold vi må følge opp, og der vi aktivt må bruke Sikkerhetsrådsresolusjon 1325.

Helt til slutt: Etter anmodning fra FN har NATO nå bidratt i Pakistan, og det drøftes også å bruke NATO Response Force. Nok en gang ser vi at ved siden av Røde Kors og FN-systemet er Forsvaret den operative ressurs som faktisk er best trent til å ta denne typen oppdrag i en del gitte situasjoner.

Olav Gunnar Ballo (SV) [13:29:04]: Det er et interessant historisk poeng at de to redegjørelsene som vi i dag debatterer, fant sted på dagen 40 år etter at en annen utenriksminister – den gang utenriksminister John Lyng – redegjørelse ble debattert i samme sal. Det er flere paralleller mellom den debatten som vi har i Stortinget i dag, og den debatten som fant sted i 1965.

Den gang, som nå, kom debatten etter at en ny regjering var utnevnt etter stortingsvalget samme høst. Den gang, som nå, var det en flertallsregjering som ble utnevnt som bestod av flere partier. Debatten den gang, som nå, gjaldt i stor grad Norges forhold til så vel NATO som FN, og de to organisasjonenes rolle i fredsbevarende arbeid. En avgjørende forskjell var naturligvis at den nye regjeringen den gangen avløste Arbeiderpartiet, mens den nye

regjeringen nå inkluderer Arbeiderpartiet. Likevel er det interessante paralleller. John Lyng, daværende utenriksminister, inviterte i sitt innlegg den gang til en åpen debatt om norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk, preget av trygghet for at han tålte uenighet, og at han aksepterte forskjellighet. Det var en egenskap hos Høyre-mannen Lyng som han etter hvert skulle komme til å høste bred anerkjennelse og respekt for, kanskje minst, riktignok, i sitt eget parti Høyre.

Daværende formann i Venstre, Gunnar Garbo, uttrykte i debatten i 1965 følgende:

«Jeg vil gjerne si at jeg er svært glad for den åpne holdning som utenriksminister Lyng håndterer disse problemene med. Han uttalte at jo mer disse spørsmål kan bli drøftet åpent og offentlig, jo bedre. Det er en modig holdning, fordi den egger til motsigelse. Men det er også en sterk holdning, fordi det bare er gjennom fri kritikk vi i det lange løp kan få prøvd styrken og holdbarheten av våre egne standpunkter.»

To år senere, den 16. november 1967, stemte både Venstre-representanten Gunnar Garbo og de to andre, Olaf Kortner og Halvor Bjellaanes, mot norsk støtte til USAs bombing av Nord-Vietnam, i en situasjon der Venstre selv satt i regjering.

Før utenriksministerens redegjørelse den 9. november var Gunnar Garbo en av flere appellanter som uttrykte bekymring knyttet til NATOs engasjement utenfor Europa, her på plenen utenfor Stortinget. Jeg syntes det var interessant å høre på hans appell. I et fritt og åpent samfunn forbeholder jeg meg også retten til å høre på andre appeller. Det kan være appeller som jeg er dypt uenig i. Også Venstre-folk ville hatt godt av å høre på den tidligere formannen i det samme partiet. Det tok ingen skade av.

Utenriksminister Gahr Støre og forsvarsminister Strøm-Erichsen inviterer gjennom sine redegjørelser til mye av den samme åpenheten som John Lyng gjorde 40 år tidligere. Og det er grunn til å berømme flere av de enkeltpunktene som er trukket fram.

For det første fant redegjørelsene sted i full åpenhet i stortingssalen, og ikke i et lukket møte i utvidet utenrikskomite, som de sannsynligvis ville ha gjort under den foregående regjeringen. Utenriksministeren understreket også at militær innsats alene ikke er egnet til å løse den typen konflikter man nå ser, bl.a. i Afghanistan. Utenriksministeren påpekte også at bedre levekår, bedret humanitær situasjon og utsikter til arbeid vil øke befolkningens tro på egen framtid. Videre ble det påpekt at et norsk engasjement skal være forankret i FN-pakten og ha et klart FN-mandat. Det ble også påpekt i redegjørelsen at Norges engasjement skal være basert på den internasjonale sikkerhetsassistansestyrken ISAF, og ikke på den amerikanskledede operasjonen «Enduring Freedom». Oppdraget for de norske stabs- og opplæringsoffiserene i Irak vil bli avvirket når deres tjenesteyting avsluttes i midten av desember.

Regjeringen har også understreket at Norge i sterkere grad skal bidra til FN-operasjoner i Afrika, og søke å gjenreise Norges troverdighet som en viktig bidragsyter til FN-ledede fredsoperasjoner.

Alle disse understrekingene er understrekinger som SV er enig i, og som vi naturligvis støtter opp om. Det må ikke herske noen tvil om at de redegjørelsene som har funnet sted, vil få støtte fra de partier som inngår i regjeringen. Likevel er det viktig å ha en debatt omkring konsekvensene av Norges handlinger i fremmede land med bruk av militært utstyr og personell. Det er en debatt som ikke kan avsluttes her i dag, men som man hele tiden må føre videre på en aktiv måte. Det kan umulig være uten betydning for noen av dem som er representanter på Stortinget, å vite hva som faktisk skjer med det norske militære personellet, og hva som blir konsekvensen av bruk av militært utstyr. Det vil SV være opptatt av, og det inviterer vi alle som er i denne salen, til å være opptatt av.

Inge Lønning (H) [13:34:18]: Aller først en liten merknad til temaet åpenhet. De representanter som fremstiller det som noe nytt at det gis redegjørelser av den art som utenriksministeren og forsvarsministeren har gjort i denne sak, og at de debatteres i Stortinget, må lide av akutt hukommelsestap. For i den utstrekning de samme representanter faktisk satt på Stortinget i forrige periode, må de vel ha fått med seg at dette er et format på debatt og en form for debatt som Stortinget har hatt som helt normal prosedyre. Det er absolutt intet nytt i det.

Utenriksministeren skriver i sin store artikkel i VG i dag når det gjelder temaet Irak: «Det viktigste er (...) å sette Irak i stand til å klare seg selv.» Jeg er 100 pst. enig. Jeg er også 100 pst. enig i den beskrivelse utenriksministeren gir av utfordringene for sivilbefolkningen i Irak. Men det punkt hvor jeg ikke lenger kan følge utenriksministerens resonnement, er når han skriver i den samme artikkel:

«Vi vil ta vår del av det praktiske ansvaret for å få Irak på fote, men vi vil endre måten vi bidrar på.»

Og så kommer en uhyre interessant setning:

«Norge var imot (...) invasjonen av Irak.»

Også i sitt innlegg her i salen i dag sa utenriksministeren det samme. Og det eneste jeg har oppfattet har hatt karakter av tilløp til begrunnelse for Regjeringens standpunkt når det gjelder det norske nærværet i Irak, er at Norge var imot invasjonen av Irak. På dette punktet er det nødvendig å utfordre utenriksministeren til å dele sine tanker ytterligere med Stortinget, for hva betyr denne begrunnelsen?

Utenriksministeren viser videre i sin kronikk i VG i dag til at det er flere andre NATO-land som har inntatt den samme holdning som Norge nå plutselig introduserer som en ny holdning fra norsk side. Ja, det er riktig. Men hvis man skal forfølge den tanken, må det bety at utenriksministeren faktisk ønsker at Norge skal bidra til å utdype splittelsen i NATO, bidra til å gjøre permanent den meningsforskjellen som vi alle vet var til stede i NATO, og som var en alvorlig påkjenning for hele alliansen. Det kan da ikke være en oppgave for en norsk regjering å bidra til det, og det kan umulig være i Norges interesse. Muligens kan det være i andre europeiske lands interesse, land som i dag forankrer sitt viktigste sikkerhetspolitiske engasje-

ment i EU og ikke i NATO. Men det kan umulig være i Norges interesse å bidra til å utdype en splittelse i NATO.

Det er riktig at enhver regjering bør tenke selv, som utenriksministeren sa. Men det er ganske viktig hva den tenkningen går ut på, og det er ganske viktig at den lar seg kommunisere i forhold til omverdenen på en troverdig og overbevisende måte.

Henvisningen til at Norge var imot invasjonen i Irak, kan jo ikke tjene som begrunnelse for den endring av norsk politikk som Regjeringen nå foretar. Arbeiderpartiet støttet, uten forbehold av noe slag, innsatsen av norske tropper da den var på en størrelse som gjør det mulig å snakke om tropper, nemlig 150 mann. Den gang støttet Arbeiderpartiet den daværende regjeringens standpunkt både da man sendte kontingenten dit og da man forlenget mandatet for den. Det var ikke et eneste forbehold fra Arbeiderpartiets side. Hvordan kan det da ha seg at henvisningen til at Norge ikke støttet invasjonen i Irak, i dag plutselig skal tjene som begrunnelse for å trekke tilbake norske styrker når det dreier seg om ti personer?

Det er noe i dette som simpelthen ikke henger i hop tankemessig. Derfor vil jeg gjerne be utenriksministeren om å gjøre et nytt forsøk, siden han nå ønsker å tenke selv, på å tenke på en måte som det er mulig for andre å følge, og som gjør det mulig å begrunne det standpunktet som Regjeringen nå inntar.

Så langt er min konklusjon – etter å ha lyttet på det som er sagt av begge de to statsråder – at begrunnelsen ikke ligger i Irak eller i noe som har med forholdene i Irak å gjøre, de ligger utelukkende på indremedisinske forhold i en ny norsk regjering.

Ivar Kristiansen (H) [13:39:48]: Jeg tror denne saken kanskje mest av alt handler om hva slags signaler den norske regjering og flertallet i det norske storting ønsker å sende ut både til det hjemlige publikummet og til de hjemlige aktørene som deltar i internasjonalt operativt arbeid.

Jeg tror også at de som nå gjør sitt ytterste for å ta kelegge det som gjelder det rene politiske innholdet i denne saken, den omleggingen av politisk kurs som vi er vitne til i dag, prøver å konstruere et tvistforhold mellom den rene bistand – som Norge selvfølgelig er blant de beste i verden til å utføre i de land vi snakker om, i tillegg til i mange andre land, når det gjelder demokratigjenoppbygging, fredsoppbygging, polititjenester osv. – og det forhold at Norge sammen med sine allierte også gjennom NATO og FN-vedtak bidrar med stabiliserende militære styrker. Disse forhold står overhodet ikke i noen motsetning til hverandre.

Vi må tillate oss å stille oss selv de kompliserte spørsmål: Hva slags signaler er det vi sender til våre nærmeste allierte når vi i en kritisk tid hvor resten av verden snakker om behovet for stabilisering i Irak, midt i den mest kritiske tid for Irak og oppbygging av det som kan bli en permanent situasjon for Irak, velger å bidra med at det norske flagget senkes når det gjelder tilstedeværelsen av norske militære i Irak? Hvordan tror vi at våre allierte, som er nærværende i Irak, reagerer på denne symbolske handlingen som utenrikskomiteens leder velger å kalle for ingen omlegging av norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk?

I tillegg til dette kan jeg ikke unngå å komme inn på at forsvarsministeren nevnte at vi neste år skal sende tre til fire F-16-fly til Afghanistan. Samtidig velger man også å foreta den symbolske handling at det utstyr, den kvalitet og den styrke vi har innenfor det norske forsvar som er best trent og mest etterspurt, og som er best i stand til å klare seg med hensyn til sikkerhet ute, er den delen av det norske Forsvaret som nå får kutt.

Et forhold er at et av regjeringspartiene var med på en demonstrasjon mot seg selv utenfor her for noen dager siden. Hva slags signal er det man gir til denne flåten som er mest etterspurt og best trent, når den faktisk nå får beskjed om at den skal bli dårligere trent? Man skal ha færre flytimer. Man skal altså bli dårligere rustet til å operere i de områdene hvor man kanskje kan gjøre den største tjenesten for verdenssamfunnets sikkerhet.

Det kan neppe være noen tvil om at denne flåten blir dårligere rustet, samtidig som det åpenbart nå anskueliggjøres for alle sammen at SV har fått en hånd på rattet innenfor norsk forsvars-, sikkerhets- og utenrikspolitikk.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet i sakene nr. 2 og 3.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Stortinget går til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Odelstingets vise-president, Olav Gunnar Ballo, satt fram et forslag.

Presidentskapet hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at følgende godtgjørelser fastsettes med virkning fra 1. oktober 2005:

Storingsrepresentanter	kr 589 000 pr. år
Regjeringsmedlemmer	kr 873 000 pr. år
Statsminister	kr 1 071 000 pr. år

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslaget fra Olav Gunnar Ballo. Forslaget lyder:

«I

Stortinget fastsetter følgende godtgjørelser med virkning fra 1. oktober 2005:

Storingsrepresentanter	kr 586 000 pr. år
Regjeringsmedlemmer	kr 864 000 pr. år
Statsminister	kr 1 056 000 pr. år

II

I Stortingets vedtak 21. juni 1996 III om Stortingets lønnskommisjon gjøres følgende tilføyelse:

Som en hovedregel skal reguleringen av godtgjørelsene for stortingsrepresentantene og lønnen for statsråder og statsministeren følge ordinær lønnsutvikling i arbeidslivet, basert på den generelle lønnsutviklingen siste år. Dersom det foreligger særlige forhold som tilsier forslag om en avvikende regulering, skal dette begrunnes i kommisjonens innstilling til Stortinget.»

Senterpartiet har varslet at de vil støtte forslaget fra Olav Gunnar Ballo.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det ved alternativ votering mellom presidentskapets innstilling og forslaget fra Olav Gunnar Ballo var avgitt 92 stemmer for innstillingen og 17 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 13.50.47)

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) (frå salen): Eg gløynde for min del å trykkja på motknappen. Det kan det òg vera andre som gjorde. Eg ber difor om at vi tek røystinga om igjen.

Presidenten: Representanten Magnhild Meltveit Kleppa har bedt om ny votering, da hun har stemt feil. Det vil bli innvilget etter fast praksis når noen representanter selv opplyser at de har stemt feil.

V o t e r i n g :

Presidentskapets innstilling ble bifalt med 92 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.51.38)

Votering i sakene nr. 2 og 3

Presidenten: Presidenten foreslår at utenriksministerens redegjørelse om Norges engasjement i Afghanistan og Irak og forsvarsministerens redegjørelse om fremtidig innretning av norske militære styrkebidrag i Afghanistan og Irak vedlegges protokollen.

– Det anses vedtatt.

S a k n r . 4

Referat

1. (56) (St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 1 (2005–2006))

Enst.: Sendes finanskomiteen. Budsjettkapitlene i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005–2006) fordeles på rammeområder og sendes de respektive komiteer i samsvar med Stortingets vedtak om fordeling til komiteene i Innst. S. nr. 3 (2005–2006). Nye kapitler og romertall som ikke ble fordelt i Innst. S. nr. 3, fordeles til komiteene slik:

- Romertall III: Finanskomiteen med Stortingets vedtak om fordeling til komiteene i Innst. S. nr. 3
- Romertall XV: Kommunal- og forvaltningskomiteen, rammeområde 6
- Romertall XX: Finanskomiteen, rammeområde 24

- Romertall XXX: Næringskomiteen, rammeområde 11
- Kap. 231: Familie- og kulturkomiteen, rammeområde 2
- Kap. 585, 650, 651, 652, 670, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 690, 691, 3585, 3651, 3670, 3680 og 3690: Kommunal- og forvaltningskomiteen, rammeområde 6
- Kap. 716, 718 og 3716: Helse- og omsorgskomiteen, rammeområde 16
- Kap. 4112: Næringskomiteen, rammeområde 11

2. (57) Forslag fra stortingsrepresentantene Børge Brende, Line Henriette Holten Hjemdal og Gunnar Kvassheim om statlig erverv av eiendommen Vestre Vollane på Hardangervidda (Dokument nr. 8:7 (2005-2006))

Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.

3. (58) Samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 75/2005 om innlemming i EØS-avtala av avgjerdene 845/2004/EF og 846/2004/EF om lenging av fellesskapet sitt program for audiovisuell industri (MEDIA Plus 2006)

Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

4. (59) Forslag fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein, Gjermund Hagesæter, Christian Tybring-Gjedde og Jørund Rytman om reduksjon i avgiften på bensin og autodiesel (Dokument nr. 8:5 (2005-2006))

Enst.: Sendes finanskomiteen.

5. (60) Forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Ine Marie Eriksen og Gunnar Gundersen om obligatorisk 2. fremmedspråk i grunnskolen (Dokument nr. 8:4 (2005-2006))

Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.

6. (61) Datatilsynets og Personvernemndas årsmeldingar for 2004

Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

7. (62) Dei fiskeriavtalane Noreg har inngått med andre land for 2005 og fisket etter avtalane i 2003 og 2004

8. (63) Forslag fra stortingsrepresentantene Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg om at investeringsfondet for Nordvest-Russland flyttes og legges til Kirkenes (Dokument nr. 8:8 (2005-2006))

Enst.: Nr. 7 og 8 sendes næringskomiteen.

9. (64) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 82/2005 av 10. juni 2005 om innlemmelse i EØS-avtalen av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 881/2004 om opprettelse av et europeisk jernbanebyrå (ERA)

Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

10. (65) Forslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Arne Sortevik og Magnhild Holmberg om å

slette gjelden til bomfinansierte samferdselsprosjekter (Dokument nr. 8:6 (2005-2006))

Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

11. (66) Noregs deltaking i Europarådet i 2003 og 2004

Enst.: Sendes utenrikskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.55.
